

Trest domácího vězení z pohledu veřejnosti Pardubického kraje

Lenka Sedliská

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lenka SEDLISKÁ
Osobní číslo: H10071
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: prezenční

Téma práce: Trest domácího vězení z pohledu veřejnosti
Pardubického kraje

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti trestního práva zaměřujícího se na alternativní tresty, především na trest domácího vězení.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOLÁ, Lenka. Mediaci: způsob řešení mezilidských konfliktů. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0467-6.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

ŠČERBA, Filip. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-68-4.

ŠTERN, P., L. OUŘEDNÍČKOVÁ a D. DOUBRAVOVÁ. Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Michaela Jurtíková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

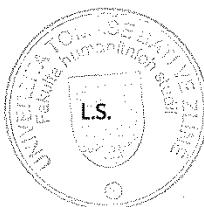
30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 12. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18.4.2013

Yedlička Honza

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o trestu domácího vězení z pohledu veřejnosti Pardubického kraje. V současné době je stále více přeplněných věznic, a tak se domníváme, že trest domácího vězení může přispět ke zmírnění tohoto problému a také může snížit finanční náklady státu. V teoretické části se bakalářská práce prvotně zaměřuje na trestní zákoník. Je zde definována základní terminologie trestního zákoníku, která se dotýká alternativních trestů. Bakalářská práce dále podává přehled o jednotlivých druzích alternativních trestů. V závěru se bakalářská práce věnuje trestu domácího vězení.

Empirická část se zaměřuje na veřejnost Pardubického kraje. Pomocí dotazníku zjišťuje, jaký má veřejnost názor na trest domácího vězení.

Klíčová slova: alternativní trest, domácí vězení, obecně prospěšné práce, trest odnětí svobody, pachatel, trestný čin

ABSTRACT

The bachelor thesis discusses the house arrest as sentence from the perspective of the public in the Pardubice region. Currently, the amount of overcrowded prisons is increasing, thus we believe that house arrest may help to alleviate this problem and can also reduce the financial cost of the state. In the theoretical part the thesis focuses initially on the Criminal Code. It defines the basic terminology of the Criminal Code, which concerns the alternative punishments. Later the bachelor thesis gives an overview of the different types of the alternative punishments. The conclusion of the thesis is devoted to house arrest.

The empirical part focuses on public in the Pardubice region. Using a questionnaire it finds out what the public opinion on house arrest is.

Keywords: alternative punishment, house arrest, community service, imprisonment, offender, offense

Motto:

„Největším lákadlem ke špatným skutkům je naděje na beztrestnost.“

(Cicero)

Poděkování:

Mé poděkování patří především Mgr. Michaelle Jurtíkové za odborné vedení bakalářské práce, za její věcné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat rodině, příteli a přátelům za trpělivost a podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Lenka Sedliská

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TRESTNÍ ZÁKONÍK	11
1.1 ZÁKLADNÍ POJMOSLOVÍ TRESTNÍHO ZÁKONÍKU.....	12
1.2 FUNKCE TRESTU.....	14
1.3 TREST ODNĚTÍ SVOBODY.....	15
1.4 FILOZOFIE ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ.....	17
2 ALTERNATIVNÍ TRESTY	21
2.1 TERMINOLOGICKÉ ZAKOTVENÍ ALTERNATIVNÍHO TRESTU.....	21
2.2 HISTORIE ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ.....	22
2.3 DRUHY ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ.....	24
3 TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ	29
3.1 TERMINOLOGICKÉ ZAKOTVENÍ TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ.....	29
3.2 ČESKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ.....	30
3.3 TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ – AKTUALITY.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 DESIGN VÝZKUMU	35
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	35
4.2 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ.....	35
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	35
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	36
4.5 SBĚR DAT.....	36
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	36
5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝZKUMU	37
5.1 OBECNÉ OTÁZKY.....	37
5.2 OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE TDV.....	39
5.3 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	52
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM GRAFŮ	59
SEZNAM TABULEK	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je Trest domácího vězení z pohledu veřejnosti Pardubického kraje. Alternativní tresty jsou v současné době nově užívané formy, které mohou nahrazovat trest odnětí svobody. Existuje několik druhů těchto alternativních trestů.

Trest domácího vězení je v České republice poměrně novou záležitostí. Toto téma bylo zvoleno především dle aktuálnosti této oblasti. Zaměřujeme se na veřejnost, protože se domníváme, že je důležité a prospěšné znát názor veřejnosti na tuto problematiku.

Trest domácího vězení je v České republice platný od 1. 1. 2010. Jedinec, který je ve výkonu tohoto trestu, musí dodržovat jisté povinnosti, jako např. být ve dnech pracovního klidu a o svátcích doma, ale také ve všední dny od 20.00 hod do 5.00 hod. Tento druh trestu se preferuje především z toho důvodu, že jedinec nepobývá ve vysoce kriminogenním prostředí. Dalším důvodem je to, že jedinec nepřetrhá své sociální vazby. Může být v kontaktu s rodinou a také může dál chodit do práce. Pokud by byl jedinec ve výkonu trestu odnětí svobody, přišel by o práci, kterou by pak hůře získával.

První kapitola se věnuje trestnímu zákoníku. Uvádíme zde základní terminologii, kterou je trestný čin, trestní sankce a dále také pachatel, obviněná, obžalovaná a odsouzená osoba. Druhá kapitola se zaměřuje na alternativní tresty. Podává terminologické zakotvení tohoto pojmu, dále popisuje historii alternativních trestů od roku 1989. V této kapitole se zabýváme jednotlivými druhy alternativních druhů. Popisujeme zde obecně prospěšné práce, dále peněžitý trest a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Do alternativních trestů řadíme i trest domácího vězení. Tomuto druhu trestu se věnujeme ve třetí kapitole. V této části uvádíme terminologické zakotvení tohoto pojmu, dále zmiňujeme jeho českou právní úpravu. V závěru se zabýváme testováním elektronických náramků, které v budoucnu mají nahradit kontrolu úředníků z Probační a mediační služby a zvýšit tak kontrolu odsouzených.

Empirická část je zaměřena na trest domácího vězení. Jedná se o kvantitativní výzkum s veřejností Pardubického kraje. Cílem bakalářské práce je zjistit, jak veřejnost vnímá trest domácího vězení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRESTNÍ ZÁKONÍK

V této části se budeme zabývat trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb., který je pro naši práci stěžejní. Domníváme se, že pochopení jednotlivých pojmů je důležité pro pochopení následujících kapitol.

Nejdříve se zaměříme na základní pojmosloví trestního zákoníku. Budeme se zde zabývat pojmy, kterými jsou trestný čin, dále také příprava a pokus o trestný čin. Nesmíme také opomenout důležité pojmy, kterými jsou pachatel, spolupachatel a účastník.

V další části budeme popisovat jednotlivé teorie, které se zabývají funkcemi trestu. Teorie funkcí budeme definovat dle Adlera, který dělí tyto teorie na retributivní teorii, teorii odstrašení, nápravnou teorii, eliminační teorii, restituční teorii a smíšenou teorii. V současné době se však užívá multifaktoriální přístup, který je tvořen pozitivními prvky všech výše zmíněných teorií.

Třetí část této kapitoly se bude věnovat trestu odnětí svobody. Nejdříve se zaměříme na samotný popis trestu odnětí svobody. Zmíníme i možnosti, při kterých je možný odklad výkonu trestu odnětí svobody. Popíšeme zásady výkonu tohoto trestu, mezi které řadíme respektování důstojnosti odsouzeného. Dále by se měly omezovat škodlivé účinky zbavené svobodou. Další zásadou je uchování jejich zdraví. Vymezíme zde i podmínky, za kterých je možná přeměna výkonu trestu odnětí svobody v alternativní trest domácího vězení, kterému je věnována praktická část. V praktické části se budeme snažit zjistit, zda si veřejnost myslí, že trest domácího vězení má stejný nápravný účinek na pachatele jako výkon trestu odnětí svobody. Dále také budeme zjišťovat, zda by veřejnost pro pachatele volila spíše alternativní trest z důvodu nižších výdajů státu či nikoliv.

V poslední části této kapitoly se zaměříme na filozofii alternativních trestů. Zaměříme se zde především na pozitiva a negativa těchto trestů. Srovnáme alternativní tresty s výkonem trestu odnětí svobody.

V následující části se budeme zabývat základním pojmoslovím trestního zákoníku.

1.1 Základní pojmosloví trestního zákoníku

Trestní zákoník č. 40/2009 uvádí zásady zákonnosti a zásadu subsidiarity trestní represe. Tím je myšleno, že trestní zákon definuje trestné činy a určuje trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit. Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech, které jsou společensky škodlivé. (Česko, 2009a)

Dle § 13 trestního zákoníku: „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.“ (Česko, 2009a)

Trestný čin, který je spáchán mladistvým se nazývá proviněním. (Jelínek, Melicharová, 2004, s. 14)

K trestní odpovědnosti za trestný čin je nutné úmyslné zavinění. Trestní zákon může i stanovit, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestné činy dělíme na přečiny a zločiny. Za přečiny můžeme označit všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy. Horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody však musí být stanovena do pěti let. Za zločiny považujeme všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. U zločinů je horní hranice sazby trestu odnětí svobody nejméně deset let. (Česko, 1961, s. 10)

Při posuzování trestného činu se musíme zaměřit na zavinění. Zda byl trestný čin spáchán úmyslně či z nedbalosti. V každém případě je uvedeno několik podmínek. Trestný čin byl spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem. Dále věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit. Nedbalost můžeme charakterizovat tehdy, jestliže pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Spoléhal však, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí. Druhou podmínkou je, že nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit. Vzhledem k okolnostem a osobním poměrům o tom vědět měl a mohl. (Česko, 1961, s. 10)

Trestní zákoník dále charakterizuje přípravu a pokus trestného činu. Přípravu můžeme označit za jednání, které znamená úmyslné vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu. Jedná se o organizaci opatření nebo přizpůsobení prostředků nebo nástrojů ke spáchání trestného činu. Přípravu považujeme za trestnou dle trestní sazby stanovené na zvlášť závažný zločin. Trestní odpovědnost za přípravu může zanikat

v případě, že pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvláště závažného zločinu. Pachatel musí odstranit nebezpečí, které vzniklo a dále také musí učinit oznámení v době, kdy nebezpečí může být ještě odstraněno. (Česko, 2009a)

Za pokus můžeme označit takové jednání, které směřuje k dokonání trestného činu, avšak k dokonání trestného činu nedojde. Podle trestní sazby se pokus posuzuje jako dokonáný trestný čin. Stejně jako u přípravy, i zde, platí zanikání trestní odpovědnosti, pokud pachatel doprovodně upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu, odstranil nebezpečí a dále učinil oznámení v době, kdy se dalo nebezpečí ještě odstranit. (Česko, 2009a)

Dalším důležitým pojmoslovím trestního zákoníku je pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu. Za pachatele trestného činu můžeme označit jedince, který svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy. Musí být však trestná. Pachatelem může být i ten, který k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná. Může to být z nedostatku věku, nepřičetnosti, omylu, nebo také proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi apod. (Česko, 2009a)

Za spolupachatele považujeme osobu, která trestný čin spáchala úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob. Za tento trestný čin odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama. (Česko, 2009a)

Účastníkem na dokonáném trestném činu nebo na jeho pokusu je osoba, která úmyslně spáchání trestného činu zosnovala nebo řídila jako organizátor. Dále to může být osoba, která vzbudila v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin, jedná se o tzv. návodce. Další možností může být osoba, která umožnila či usnadnila jinému spáchání trestného činu. Opatřila mu prostředky, odstranila překážky, vylákala poškozeného na místo činu, hlídala při činu apod. Trestní odpovědnost může u účastníka také zanikat z jistých důvodů. Těmito důvody jsou dobrovolné upuštění od dalšího účastenství na trestném činu, dále odstranění nebezpečí, které vzniklo a také učinění oznámení, kdy může být nebezpečí ještě odstraněno. (Česko, 2009a)

V další části se zaměříme na funkce trestu, kterými se zabývá několik teorií.

1.2 Funkce trestu

Sochůrek (2007, s. 11) označuje trest za základní výchovný prostředek. Tento pojem se užívá jako obranný mechanismus před chováním a jednáním, které porušuje platné sociální konvence, pravidla a normy. Systém trestů se vymezuje sociálními normami, především právem.

„Trest by měl být pro zločince neúměrným rizikem ve smyslu vysoké pravděpodobnosti a neodvratnosti odsouzení.“ (Sochůrek, 2007, s. 11)

Dle Sochůrka (2007, s. 11) by měl být trest pro pachatele citelný. Dále uvádí, že by měl být až na výjimky jistý a především by měl následovat co nejrychleji po provinění. Penologie uvádí dvě roviny trestu. A to ochranu společnosti před pachateli trestných činů. Druhou rovinou je korektivní úloha, ve které má docházet ke kompenzaci chyb, neboli k nápravě pachatele.

Dochází ke vzniku problémů, ze kterých vyplývají následující otázky. Těmito otázkami jsou např., zda je trest cílem sám o sobě nebo pouze prostředkem k dosažení nápravy pachatele. Další otázka zní, jaký je vztah mezi délkou trestu a závažností trestného činu, nebezpečností pachatele či dosažení nápravy pachatele. Je zde také uveden vztah mezi morálkou společnosti a jejími zákony. (Sochůrek, 2007, s. 11-12)

Novotný a Zapletal (2004, s. 214-221) uvádí, že existuje několik vyhraněných koncepcí, jež se zabývají funkcí trestání. Mezi hlavní teorie zabývající se funkcemi trestání patří především retributivní (odplatná) teorie, teorie odstrašení, dále rehabilitační (nápravná) teorie, eliminační (vylučovací) teorie a také teorie restituční (kompenzační).

Dle Adlera (cit. podle Sochůrek, 2007, s. 12) **retributivní teorie** (teorie odplaty) pohlíží na trest jako na zrcadlový odraz spáchaného trestného činu. Tato teorie uvádí, že pachatel by si měl být vědom případných následků trestného jednání, kterého se dopouští ze své svobodné vůle.

Tato teorie má dlouhou historii, která je doložena tím, že se odráží v názorech Kanta a Hegela. Pojetí tohoto trestu znamená, že trest by měl být přiměřený škodlivosti spáchaného trestného činu. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 214)

Adler (cit. podle Sochůrek, 2007, s. 12) uvádí, že **teorie odstrašení** se snaží odradit pachatele, ale i celou veřejnost od páčání trestných činů.

„Újma, která pachateli vzniká uloženým trestem, jistě může sama o sobě vést k tomu, že ho odradí (odstraší) od dalšího kriminálního chování, aniž se vůči pachateli uplatňují další převýchovné prostředky.“ (Novotný, Zapletal, 2004, s. 215)

Adler (cit. podle Sochůrek, 2007, s. 12) dále uvádí **nápravnou (rehabilitační) teorii**. Ta se snaží poskytnout odsouzenému dostatečný čas a formy zacházení, aby tak došlo k odklonu od kriminální kariéry. **Eliminační (vylučovací) teorie** má za cíl izolaci pachatele od společnosti, díky které je mu zabráněno páchat trestnou činnost. Tato izolace může být kratší, delší nebo také trvalá. **Restituční (kompenzační) teorie** bere ohledy na oběť nebo na pozůstalé oběti. **Smíšené teorie** jsou uplatňovány v mnoha státech. Dochází ke kombinaci výše zmíněných teorií. Tyto teorie jsou uvedeny i v zákonu o trestu odnětí svobody platném v ČR. Nyní se nejvíce užívá multifaktoriální přístup, který obsahuje pozitivní prvky výše zmíněných teorií.

V další části se zaměříme na trest odnětí svobody, který budeme následně srovnávat s alternativními tresty, a to konkrétně s trestem domácího vězení, ve který může být výkon trestu odnětí svobody přeměněn. V praktické části se budeme zabývat srovnáním těchto dvou trestů, zda si veřejnost myslí, že mají stejný nápravný účinek na pachatele.

1.3 Trest odnětí svobody

Dle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu je stanoven § 320, který uvádí obecná ustanovení o výkonu trestu odnětí svobody. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody určuje způsob výkonu trestu odnětí svobody. Rozhodnutí, která souvisí s výkonem trestu u osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, uvádí soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává. (Česko, 1961, s. 175)

Dle § 321 výše uvedeného zákona se stanovuje nařízení výkonu trestu. Rozhodnutí, které informuje o výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, se musí stát vykonatelné. Teprve poté předseda senátu příslušné věznici zašle nařízení výkonu trestu a vyzve odsouzeného, aby nastoupil ve stanovené lhůtě trest. Je zde stanovena i výjimka pro odsouzené, které jsou zatím na svobodě a nejeví se jako nebezpeční a není zde obava, že by se jedinec skrýval či uprchl. Touto výjimkou je to, že odsouzený dostane měsíc na to, aby si obstaral své záležitosti před nástupem trestu. Pokud odsouzený nenastoupí v dané lhůtě nebo pokud se začne jevit jako nebezpečný či hrozí, že se odsouzený bude skrývat či uprchné, předseda senátu nařídí, aby byl odsouzený dodán. (Česko, 1961, s. 175-176)

Trestní zákon umožňuje v několika případech odklad výkonu trestu. Prvním případem může být, pokud odsouzený doloží zprávy o hospitalizaci v lůžkovém zdravotnickém zařízení nebo pokud by existovaly jiné skutečnosti, které by mohly ohrozit život či zdraví odsouzeného. V dalším případě může odsouzený požádat o odklad. Avšak pokud mu předseda senátu neuzná lékařské zprávy, rozhoduje o jeho přijetí věznice, která určí, zda je jedinec ohrožen na životě či zdraví. Dalším případem jsou těhotné ženy a matky novorozenců. Těmto ženám se ukládá odklad do jednoho roku po porodu dítěte. V některých případech může dojít i k tomu, že předseda senátu odklad trestu odvolá. Jedná se většinou o odsouzené, u kterých je obava, že uprchnou nebo že zneužívají povoleného odkladu. (Česko, 1961, s. 176)

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů uvádí hlavní zásady výkonu trestu. První hlavní zásadou výkonu trestu je to, že trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného. Zároveň omezuje škodlivé účinky zbavení svobody. Nesmí však docházet k ohrožení potřeby ochrany společnosti. Druhou hlavní zásadou výkonu trestu je to, že s odsouzeným, který je ve výkonu trestu, se s ním musí jednat tak, aby se uchovalo jeho zdraví. Musí se také podporovat takové postoje a dovednosti, které odsouzenému ulehčí návrat do společnosti a umožní mu tak vést soběstačný život v souladu se zákonem. (Česko, 1999, s. 309)

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. v § 55-59 se zabývá odnětím svobody. Informuje o délce trvání tohoto trestu, dále také o výkonu tohoto trestu, kde se zaměřuje na různé typy věznic. V tomto zákonu jsou dále uvedeny možné způsoby, ve kterých může dojít k mimořádnému snížení či zvýšení trestu. Dále také může dojít k přeměně na trest domácího vězení. (Česko, 2009a)

Nepodmíněný trest odnětí svobody bývá uložen nejvýše na dvacet let. Jsou zde však jisté výjimky, kterými jsou mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, dále ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny a také výjimečný trest. Pokud horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let, lze nepodmíněný trest odnětí svobody uložit za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. (Česko, 2009a)

Zákon č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže uvádí, že trestní sazby odnětí svobody se u mladistvých snižují na polovinu. Horní hranice trestní sazby nesmí být vyšší než pět let. Dolní hranice je jeden rok. U mladistvého také platí, že nepodmíněné odnětí svobody může soud pro mládež mladistvému uložit jen tehdy, jestliže by s ohledem na okolnosti případu jiné trestní opatření nepostačilo k dosažení účelu tohoto zákona. (Jelínek, Melicharová, 2004, s. 46)

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává ve věznicích několika typů. Těmito typy mohou být např. věznice s dohledem, věznice s dozorem, dále věznice s ostrahou či se zvýšenou ostrahou. (Česko, 1999, s. 310)

V některých případech může dojít k přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení dle § 57 trestního zákoníku. Soud může po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody přeměnit odsouzenému za přečin zbytek trestu v trest domácího vězení. Odsouzený svým chováním a plněním svých povinností musí ukázat polepšení. Může se u něj očekávat, že povede řádný život. Každý den nevykonaného zbytku trestu odnětí svobody se počítá za jeden den trestu domácího vězení. Existují i případy, ve kterých může dojít k mimořádnému snížení či naopak zvýšení trestu odnětí svobody. (Česko, 2009a)

Nyní se zaměříme na filozofii alternativních trestů. Popíšeme pozitiva a negativa alternativních trestů a trestu odnětí svobody.

1.4 Filozofie alternativních trestů

Vzhledem k růstu zločinnosti se naskýtají otázky, jak reagovat na kriminalitu a také jak zacházet s pachateli. Kriminalita se stává negativním sociálním jevem, se kterým se setkává velká část populace. Je tedy zřejmé, že tradiční formy ochrany společnosti proti kriminalitě nejsou dostatečné. Velikým problémem je přeplněnost věznic, dále také nedostatečný odstrašující účinek trestu. Nedochozí k nápravě a resocializaci pachatelů, obětem se nenahrazuje způsobená škoda. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 222)

Dochází k hledání nových způsobů, jak se mají vyřešit výše uvedené problémy, tedy jak má být dosaženo účelu trestu, ochrany společnosti a také změny v chování delikventa. Trest odnětí svobody a jeho nežádoucí vedlejší účinky vyvolávají pochybnosti o možnostech nápravy, tak jak se očekávalo. Historii trestního práva můžeme rozdělit do

třech etap dle pojetí a ukládání trestu odnětí svobody. V první etapě je trest odnětí svobody považován za humánnější trest v porovnání např. s trestem smrti a také s tresty, které porušují tělesnou integritu. Ve druhé etapě je trest odnětí svobody brán za obvyklý. Jeho funkcí bylo nejen zastrašit pachatele. Objevuje se tu i funkce nápravy pachatele. Třetí etapa je charakterizována hledáním alternativ trestu odnětí svobody. Zároveň je tu však snaha o zkvalitnění koncepce výkonu trestu odnětí svobody a také metod výchovného zacházení s vězni. (Černíková et al., 2008, s. 182)

Začíná se hovořit o krizi trestu odnětí svobody. Řešením tohoto problému by mohlo nastat rozšířením škály prostředků, kterými lze potrestat pachatele. Od 70. let se snaží o reformu trestání. Tyto nové sankce mají představovat alternativu k uvěznění. Některé tresty a opatření ve většině zemí existovaly už dříve. Jednalo se např. o zákaz pobytu na určitém území, peněžité trest. Myšlenka alternativních trestů spočívala především v hledání dalších, nových forem trestání. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 223)

Současný trend v trestání můžeme označit jako 3D – dekriminalizace, depenalizace a diverze. Depenalizace znamená hledání účinných sankcí, které nezasahují do svobodného života trestaného. Diverze neboli odklon, je charakterizována alternativními způsoby, kde je možné mimosoudní projednávání případu mezi pachatelem a obětí. (Černíková et al., 2008, s. 182-183)

Chalupová (cit. podle Matoušek, 1996, s. 57) uvádí, že zásadu dekriminalizace nelze uplatnit plošně, protože dosavadní trestní právo nepočítá s obrovskými daňovými úniky či s organizovaným zločinem.

Dle Novotného a Zapletala (2004, s. 223-224) existují jisté důvody, kvůli kterým se ukládají alternativní tresty místo odnětí svobody. Mezi tyto důvody řadí ekonomické, penitenciární, kompenzační a trestně politické.

Ekonomickým důvodem je myšleno to, že náklady na výkon trestu odnětí svobody jsou vysoké. Jsou také přeplněné věznice. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 223)

Penitenciární důvod je charakterizován tím, že jsou známé vedlejší nežádoucí účinky uvěznění. Dochází k přenosu tzv. kriminální infekce mezi vězeňskou populací. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 223)

Kompenzační důvod zahrnuje to, že výkon trestu odnětí svobody nezaručuje, že pachatel nahradí oběti způsobenou škodu. Naopak alternativní tresty jsou zaměřeny i na potřeby oběti. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 223)

Trestně politický důvod vychází z obecné tendence k dekriminálnímu a depenalizačnímu. (Novotný, Zapletal, 2004, s. 223)

J. A. Inciardi (cit. podle Černíková et al., 2008, s. 187) jako hlavní důvody ukládání alternativních trestů udává tři důvody, a to humanitní, ekonomický a pragmatický. Humanitní důvod odborníci popisují především tak, že pro nápravu pachatelů, kteří nepředstavují pro společnost riziko, nemusí být zbaveni svobody. Ekonomický důvod je myšlen tak, že alternativní tresty jsou mnohem levnější než pobyt ve věznicích. Pragmatický důvod je v tom, že odsouzený při vykonávání trestu na svobodě si může zachovat určité sociální postavení, což by ve věznicích nemohl.

Černíková (2008, s. 183) uvádí několik negativních účinků trestu odnětí svobody. Prvním tímto negativním účinkem je to, že prostředí výkonu trestu představuje nahromadění osob, které mají poruchy chování. Odsouzený při adaptaci na vězeňskou subkulturu přijímá vězeňskou subkulturu, což je tzv. „přiučení“ se kriminalitě. Tento jev můžeme označit za prizonizaci. Odsouzený nemá příliš příležitostí pro přijímání zodpovědnosti za volbu alternativ chování. Dalším negativním účinkem je také zpřetrhání pozitivních sociálních vazeb s prostředím rodiny, přátel, práce, zájmů, které se pak těžce navazují zpět. Tento negativní účinek je jedním z principů alternativních trestů, který se snaží o to, aby nedošlo k zpřetrhání výše uvedených sociálních vazeb. Mezi ostatní negativní účinky můžeme zařadit také stigmatizaci puncem kriminálního, což může být také zábranou při sociální reintegraci.

Opakem těchto negativních účinků trestu odnětí svobody jsou pozitiva alternativních trestů. Mezi ty nejdůležitější můžeme zařadit určitě to, že nejsou zpřetrhány sociální vazby delikventa. Prostřednictvím alternativních trestů se vytváří příznivější klima pro řešení následku deliktu, jako např. vyrovnání se s obětí či příspěvek k odškodnění oběti. Může dojít i ke snížení napětí mezi obětí a pachatelem. Alternativní tresty se snaží oddálit zkušenost s vězeňským prostředím a předejít tak nežádoucím vlivům výkonu trestu odnětí svobody. Další výhodou ukládání těchto trestů je také významné snížení nákladů v porovnání s náklady na výkon trestu odnětí svobody. (Černíková et al., 2008, s. 184)

Sochůrek (2007, s. 50-51) uvádí několik faktorů, které mohou vést k negativním jevům ve vězení. Prvním faktorem je ubytovací zázemí věznic. Vzhledem k vysoké přeplněnosti věznic dochází k hromadnému ubytování vězňů. V českých věznicích jsou obvykle čtyři i více vězňů v jedné cele. V extrémních případech je na jedné cele i deset vězňů. Dalším faktorem může být charakter věznice, kdy se řeší především složení vězňů, typ věznice či délka vykonávaných trestů. Sochůrek dále uvádí jako faktor penitenciární zacházení s vězni ze strany personálu. Zde se jedná především o délku času, ve kterém jsou vězňové pod přímým vlivem zaměstnanců vězeňské služby. Mezi další faktory řadíme celkovou aktuální situaci a atmosféru ve věznici. Tato atmosféra se mění v čase, je tedy velice obtížné stanovit prognózy. Dále se jedná o nutnost zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti věznice. Vnitřní bezpečností je myšleno, že by věznice měly být bezpečné. Vnější bezpečnost se zaměřuje na zabezpečení, na vnější ostrahu. Dochází zde tedy k bezpečnostním opatřením, kterými jsou prohlídky cel a osobní prohlídky.

V následující kapitole se budeme zabývat alternativními tresty.

2 ALTERNATIVNÍ TRESTY

Tato kapitola se zaměřuje na alternativní tresty.

V první části uvádíme terminologické zakotvení tohoto pojmu, které vychází z filozofie alternativních trestů.

V další části se zabýváme i historií těchto trestů. Alternativní tresty se začínají rozvíjet po roce 1989. Jsou zde zmíněny i okolní státy a jejich historie alternativních trestů.

Nakonec popisujeme jednotlivé druhy alternativních trestů. Mezi hlavní tresty řadíme trest domácího vězení, obecně prospěšné práce a peněžitý trest. Zabýváme se i méně známými alternativními tresty, mezi něž patří např. propadnutí majetku, zákaz vstupu či zákaz činnosti.

Nyní přejdeme na terminologické zakotvení alternativního trestu.

2.1 Terminologické zakotvení alternativního trestu

Nepodmíněný trest odnětí svobody má jisté negativní faktory, které vytváří vážný problém a ohrožují tím celý systém trestního práva. Mezi tyto faktory např. řadíme vytržení odsouzeného z jeho přirozeného sociálního prostředí, při kterém dochází k přetrhání pozitivních sociálních vazeb především vazeb rodinných a pracovních. Dalším negativním faktorem může být pobyt odsouzeného ve výrazně kriminogenním prostředí. Při něm dochází k navázání kontaktů s osobami, které mají bohatou kriminální minulost. Dalším faktorem je zvýšení efektu stigmatizace, čímž je myšleno, že jedinec od svého okolí získává nálepkou kriminálního. Posledním negativním důsledkem je, že se realizuje v nepřírodném a v mnohých ohledech škodlivém sociálním prostředí. Je snaha o odstranění těchto negativních faktorů. (Ščerba, 2011, s. 20-21)

„Čelit jim je možné jednak v rámci samotné realizace trestu odnětí svobody, tj. pomocí nových metod uplatňovaných při penitenciárním zacházení s odsouzenými, a jednak hledáním jiných, alternativních přístupů pro postihování pachatelů trestných činů.“ (Ščerba, 2001, s. 21)

Díky těmto faktorům se v moderním trestním právu objevují nové metody sankcionování pachatelů trestných činů. Tyto metody představují alternativu k uvěznění. Jsou spojeny s několika výhodami. Jedná se například o to, že jsou ekonomicky výhodnější než trest odnětí svobody. V případech odsouzení k trestu odnětí svobody jsou velké

ekonomické náklady na provoz a výstavbu nových věznic. Další výhodou je to, že pachatel, který je ponechán na svobodě je lépe schopen nahradit poškozenému způsobenou škodu. Dále je i jinak zohledňováno postavení oběti trestného činu. (Ščerba, 2011, s. 21)

„Alternativní tresty lze v nejširší rovině vymezit tak, že jde o všechny tresty nespojené s odnětím svobody.“ (Ščerba, 2011, s. 31)

V této rovině by alternativní tresty zahrnovaly např. i trest ztráty čestných titulů a vyznamenání a také trest ztráty vojenské hodnosti. Avšak oba tyto tresty se mohou uložit pouze vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. Je to z toho důvodu, že tyto tresty neomezují osobní svobodu pachatele. Dle užšího pojetí lze alternativní tresty vymezit pomocí jejich hlavního účelu. Tímto účelem je náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody. V rámci českého trestního práva řadíme do kategorie alternativních trestů pouze trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest a podmíněné odsouzení, včetně podmíněného odsouzení s dohledem. Tato čtveřice alternativních trestů je charakteristická svou neslučitelností s nepodmíněným trestem odnětí svobody, čímž je potvrzena jejich alternativní povaha. (Ščerba, 2011, s. 31)

„V rámci sankcionování mladistvých pak zákon o soudnictví ve věcech mládeže navíc obsahuje pátý alternativní trest (resp. trestní opatření), kterým je peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu, jež rovněž vykazuje znaky alternativního trestu v užším smyslu.“ (Ščerba, 2011, s. 31)

Dále přejdeme na historii alternativních trestů.

2.2 Historie alternativních trestů

Osmančík (cit. podle Matoušek, Kroftová, 1998, s. 181) uvádí, že zájem o alternativní tresty podnítily změny v charakteru kriminality a její nárůst zejména v prvních letech po druhé světové válce. Byly překračovány kapacity většiny vězeňských zařízení.

„Pád železné opony v roce 1989, sametová revoluce a konec studené války byly pro naši zemi, stejně jako pro další země tzv. východního bloku, bodem obratu.“ (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 9)

V této době se začala vytvářet demokratická pravidla. Můžeme sem zařadit i reformu systému trestní spravedlnosti v Československu a později i v samotné České republice. Do roku 1989 bylo Československo komunistickým totalitním režimem, který užíval

represivní trestní systém. Odborníci, kteří se věnovali trestnímu právu, kriminologii, penologii, ale i další odborníci se snažili prosadit změny v tehdejší trestní politice. Usilovali o posílení sociálně-výchovných prvků při práci s pachateli trestných činů. Jednalo se o zaměření na odstranění příčin porušování právních norem. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 9-10)

„Rovněž v rámci systému vězeňství byla zřizována místa sociálních pracovníků, mezi jejichž povinnosti patřilo mj. umožňovat odsouzeným udržovat kontakty s jejich rodinami a sociálním prostředím po dobu výkonu trestu odnětí svobody a připravovat podmínky pro jejich případné propuštění z vězení.“ (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 10)

Odborníci z oblasti sociální práce, psychologie, pedagogiky a práva usilovali o zavádění nových prvků v oblasti zacházení s pachateli trestných činů. Byli inspirováni příklady a zkušenostmi ze zahraničí. Tato snaha byla zastavena v srpnu 1968 a následnou normalizací. Po roce 1989 se výrazně projevují důsledky dlouhotrvajících nedostatků minulého režimu v oblasti trestní politiky. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 10-11)

Dochází především k vysokému nárůstu drobné kriminality a pokračující silné represi celého justičního systému. Následkem toho se začínají zavádět instituty alternativ. Jednalo se především o experiment Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež. Tento experiment zahájila skupina odborníků Ústavu státu a práva ČSAV v roce 1991. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 11)

Inspirace nacházeli od sociálních pracovníků západních zemí z konce osmdesátých let. Jednalo se především o Rakousko, kde využívali tzv. odklony trestního řízení. V tomto projektu se objevuje nový prvek, a to aktivní zapojení pachatele, které se zaměřuje na odstranění následků jeho jednání, a také poškozeného, který může ovlivnit proces vlastního odškodnění. Zde se poprvé vyskytují prvky mediace mezi poškozeným a obviněným jako metody řešení sporu za přispění třetí osoby tzv. mediátora. Díky tomuto experimentu docházelo k postupným změnám v trestní legislativě. Rozšířila se škála trestů, které nebyly spojené s uvězněním pachatele. Za vznik prosazování alternativních sankcí a opatření, probačních a mediačních aktivit se považují 90. léta 20. století. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 11)

„V roce 1993 byl novelou trestního řádu zaveden do našeho trestního práva první alternativní institut tzv. odklonu – diverze, tj. podmíněného zastavení trestního stíhání, který byl na svou dobu revoluční, protože do našeho kontinentálního pozitivistického právního systému vnesl prvky anglosaského práva a vytvořil ideální možnost pro uplatňování prvních aktivit a postupů restorativní justice v našem trestním řízení.“ (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s 11-12)

V roce 1996 dochází k zavedení dalších dvou institutů alternativ trestní legislativy. Jedná se o narovnání a trest obecně prospěšných prací. Tuto událost můžeme označit jako jeden z principiálních reformních kroků systému trestní spravedlnosti v ČR. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 12)

V další části popíšeme jednotlivé druhy alternativních trestů.

2.3 Druhy alternativních trestů

V této části se budeme zabývat konkrétními alternativními tresty. V současné době existuje 9 druhů alternativních trestů. Mezi ty nejhlavnější řadíme obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Dalšímu významnému alternativnímu trestu – trestu domácího vězení – bude věnována celá další kapitola. Do alternativních trestů řadíme i ztrátu čestných titulů a vyznamenání, dále zákaz činnosti či propadnutí majetku. V této části se seznámíme s konkrétními druhy alternativních trestů.

Nejprve zmíníme **obecně prospěšné práce**. Tento trestněprávní institut byl zaveden do praxe již v polovině 90. let minulého století, a tak ho řadíme k nejstarším ze zaváděných alternativních trestů a alternativních způsobů trestního řízení do našeho trestního zákona. Cílem tohoto trestu je snaha umožnit odsouzeným vykonat trest na svobodě způsobem společensky prospěšným. Nedochází zde přitom k narušení dosavadního rodinného a pracovního života odsouzeného. (Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2010, s. 294)

Dle trestního zákona lze uložit tento trest pachatelům trestných činů, u kterých je možné uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Horní hranice trestní sazby je pět let. Je zde brán ohled na povahu spáchaného činu a na možnosti nápravy pachatele. Trest OPP lze uložit dospělým pachatelům v rozsahu 50 až 400 hodin. U mladistvých pouze do 200 hodin. (Matoušek, Kolářková, Kodymová, 2010, s. 295)

Trest obecně prospěšných prací se ukládá zejména za projevy vandalství, výtržnictví či za méně závažnou majetkovou trestnou činnost. (Kratochvíl, 2005, s. 428)

„Práce vykonávané v rámci trestu OPP musí mít charakter práce k obecně prospěšným účelům – např. práce směřující k údržbě veřejného prostranství, veřejných budov a komunikací, jiné práce ve prospěch obce, státní nebo jiné obecně prospěšné instituce, jež se zabývá vzděláváním, vědou, kulturou, školstvím, ochranou životního prostředí a zdraví, požární ochranou a ochranou zvířat, podporou a ochranou mládeže nebo jinou charitativní, sociální, humanitární, náboženskou a tělovýchovnou či sportovní činností.“ (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, s. 295)

Trest OPP nesmí sloužit k výdělečným účelům, odsouzený ji musí odvést bezplatně ve svém volném čase nejpozději do jednoho roku od nařízení výkonu práce. (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, s. 295)

Další forma alternativního trestu, kterou se budeme zabývat, je **peněžitý trest**. Můžeme ho označit za základní majetkovou sankci, která postihuje specificky peněžní prostředky pachatelů. Účelem tohoto trestu je odčerpání finančních prostředků získaných přímo trestnou činností nebo také prostředků, které by mohly sloužit k páčání další trestné činnosti. (Ščerba, 2011, s. 245)

Výhodou tohoto trestu je to, že je pro stát finančně výhodný, protože zaplacené částky tohoto trestu připadají státu. (Ščerba, 2011, s. 245)

Kratochvíl (2005, s. 416-417) uvádí, že trestní sazba peněžitého trestu se pohybuje v rozmezí od 2 000 Kč až po 5 000 000 Kč. Soud při ukládání tohoto trestu musí zohlednit všechna kritéria soudní individualizace. Zkoumají se především majetkové a osobní poměry odsouzeného.

Peněžitý trest se liší od trestu obecně prospěšných prací či trestu domácího vězení tím, že není jen alternativou k trestu odnětí svobody. Tento trest se může uložit i vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. Tento trest má i jisté nevýhody. Hlavní nevýhodou je, že nepostihuje pouze samotného pachatele, ale také jeho rodinu a osoby, vůči nimž má pachatel závazky. Není výjimkou, že touto osobou je sám poškozený. Soud by tedy měl brát v potaz možné negativní dopady tohoto trestu i na tyto další osoby. (Ščerba, 2011, s. 245)

Třetí alternativní trest, který zmíníme, je **zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**. Tento druh trestu je nově zavedeným alternativním trestem, který je platný od 1. 1. 2010. Je určen zejména problémovým fotbalovým fanouškům a pachatelům, kteří se dopouštějí trestné činnosti v souvislosti s konáním specifických sportovních, kulturních a jiných akcí. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 160)

Zavedení tohoto trestu bylo reakcí společnosti na veřejnou poptávku, která se týkala především násilí na sportovních utkáních, hlavně fotbalových zápasech. Inspirací byla Velká Británie. Odsouzení tímto trestem mají povinnost dostavit se v době utkání na policejní stanice a tam setrvat po dobu zápasu. V tomto trestu je nutná spolupráce zainteresovaných subjektů, kterými jsou PMS, Policie ČR a organizátoři zakázaných akcí, a poskytovatelů specifických programů. (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 161)

Dalším alternativním trestem je **propadnutí majetku**. Tento trest je uveden v trestním zákoníku, který uvádí, že soud může uložit trest propadnutí majetku vzhledem k okolnostem spáchaného trestného činu a poměrům pachatele. Pachatel musel získat nebo se snažil získat majetkový prospěch. Pokud není splněna tato podmínka, soud může uložit tento trest pouze v případě, že trestní zákon dovoluje uložit tento trest za spáchaný zločin. (Česko, 2009a)

Trest propadnutí majetku se může ukládat i jako samostatný trest. Jedná se o případy, ve kterých uložení jiného trestu pro pachatele není třeba. Tento trest postihuje buď celý majetek odsouzeného či jen část. O jakou část se bude jednat, však určuje soud. Propadnutí majetku se nesmí vztahovat na prostředky nebo věci, které jsou nezbytné k uspokojení životních potřeb odsouzeného. Může dojít k zániku společného jmění manželů při výroku o propadnutí majetku. Majetek, který je odsouzenému odebrán, připadá státu. (Česko, 2009a)

Dále se zaměříme na alternativní trest zvaný **propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty**. Dle zákona č.140/1961 Sb. je uvedeno, že soud může uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty ve třech případech. Prvním případem je, že věc či majetková hodnota byla použita ke spáchání trestného činu. Dále věc či majetková hodnota byla ke spáchání trestného činu určena. Posledním případem je věc či majetková hodnota, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. (Česko, 1961)

Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty může soud uložit jen tehdy, jedná-li se o věc či jinou majetkovou hodnotu, která patří pachateli. I zde platí, že propadlá

věc či jiná majetková hodnota náleží státu. V některých případech může dojít k propadnutí náhradní hodnoty. Jedná se o případy, ve kterých pachatel věc či majetkovou hodnotu zničí, poškodí, znehodnotí, zcizí, odstraní či zužitkuje. V těchto případech se určí náhradní hodnota, která může být uložena až do výše, která odpovídala původní hodnotě věci. Tato náhradní hodnota také náleží státu. Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty se může uložit i jako samostatný trest. Uděluje se v případech, kdy uložení jiného trestu není třeba. (Česko, 1961)

Do alternativních trestů dále řadíme **zákaz činnosti**. Tento trest dle trestního zákoníku může být uložen na jeden rok až deset let v případě, že se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti s touto činností. Trest zákazu činnosti smí být uložen i jako samostatný trest v případě, že uložení jiného trestu není třeba. Odsouzenému, kterému je udělen tento trest, nesmí vykonávat určité zaměstnání, povolání či funkce, ke kterým je třeba zvláštní povolení. Pokud odsouzený vykonává trest odnětí svobody, nepočítá se mu tato doba do doby výkonu trestu zákazu činnosti. Pokud odsouzený vykoná trest zákazu činnosti, dále se na něj hledí jako by nebyl odsouzen. (Česko, 2009a)

Zákaz pobytu je dalším druhem alternativních trestů. Tento trest může být uložen na jeden rok až na deset let za úmyslný trestný čin. Ukládá se, aby byl ochráněn veřejný pořádek, rodina a zdraví. Trest se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, ve kterém má pachatel trvalý pobyt. Zákaz pobytu se smí uložit jako samostatný trest v případě, že trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby tři léta. (Česko, 2009a)

Trest zákazu pobytu omezuje svobodu pohybu a pobytu pachatele. Účelem tohoto trestu je zabránit pachateli přístup do prostředí, ve kterém probíhala jeho trestná činnost. Jedná se tedy o zabraňující funkci trestu. (Kratochvíl, 2005, s. 431)

Soud může odsouzenému uložit povinnost nahradit škodu či odčinit nemajetkovou újmu, kterou svým jednáním způsobil. Pokud se jedná o pachatele, který je ve věku blízkém mladistvým, může mu být stanoveno výchovné opatření, které je uvedeno v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Pokud tento trest není uložen jako samostatný, ale je společně s trestem odnětí svobody, nezapočítává se doba výkonu trestu odnětí svobody do výkonu trestu zákazu pobytu. Odsouzený se nesmí v době výkonu trestu zdržovat na určitém místě či v určitém obvodu. (Česko, 2009a)

Nakonec se zaměříme na alternativní trest, který se nazývá **ztráta čestných titulů nebo vyznamenání**. Tento trest ukládá soud v případě, že odsuzuje pachatele za

úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta. Odsouzený tímto trestem ztrácí vyznamenání, čestná uznání i jiné čestné tituly udělené podle vnitrostátních předpisů. V některých případech může soud uložit i ztrátu vojenské hodnosti. Tento trest se může uložit i vedle jiného trestu, který vyžaduje kázeň a pořádek v ozbrojených silách. (Česko, 2009a)

Posledním alternativním trestem je trest **domácího vězení**. Tento trest byl zaveden od 1.1.2010, jedná se tedy o poměrně nově zavedený trest v naší republice. Trest domácího vězení popíšeme v následující kapitole, protože z tohoto trestu budeme vycházet v praktické části práce, kde budeme např. zjišťovat, jak veřejnost vnímá tento trest.

3 TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ

Trest domácího vězení řadíme do alternativních trestů. Jedná se o nově zavedený trest, který je v České republice platný od 1.1.2010.

V této kapitole se nejdříve zaměříme na terminologické zakotvení trestu domácího vězení. Uvedeme zde i konkrétní příklady, ve kterých byl trest domácího vězení uložen známým osobnostem.

V další části se budeme věnovat české právní úpravě trestu domácího vězení. V závěru se zaměříme na elektronický kontrolní systém.

3.1 Terminologické zakotvení trestu domácího vězení

Trest domácího vězení vstoupil v platnost v lednu 2010. Čádová (cit. podle Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 149) uvádí, že bylo nutné zavést nový trest, který bude reagovat na měnící se společenskou realitu. V trestním zákoníku jsou zakotveny prvky preventivního charakteru. Ty kladou důraz na integraci pachatelů v jejich přirozeném prostředí. Tím dochází k vyloučení kriminogenního vlivu vězeňské populace. Zajímavé je, že tento trest domácího vězení se používal už v minulosti, kdy ještě nebyl uveden v zákoníku. Byl ukládán lidem, kteří nebyli politicky či společensky pohodlní, zároveň však bylo netaktické je odsoudit k trestu odnětí svobody. V roce 1633 byl takto uvězněn Galileo Galilei, dále pak např. Napoleon Bonaparte. K domácímu trestu došlo i v Československu, a to u kardinála Josefa Berana.

„Trest domácího vězení je alternativou k trestu odnětí svobody, jeho ukládání se očekává u pachatelů, kteří nespĺňují podmínky pro uložení mírnějšího trestu odnětí svobody podmíněně odloženého, a není nutno jim uložit trest odnětí svobody vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, osobě a poměrům pachatele.“ (Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 150)

Gřivna (2010, s. 391-392) uvádí jako přednost tohoto trestu úsporu nákladů na výkon trestu odnětí svobody. Další předností je pozitivní resocializační vliv. Výhodou je, že pachatel nezpřetrhá své dosavadní sociálně užitečné vazby, ať už rodinné či pracovní. Chování pachatele lze v průběhu výkonu trestu efektivně ovlivňovat. Trest domácího vězení lze uložit pachateli přečinu pouze při splnění dvou podmínek. První podmínkou je, že vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele lze

mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu. Druhou podmínkou je to, že pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.

Bez dobrovolného poskytnutí tohoto slibu soud nemůže trest domácího vězení uložit. Aplikace tohoto trestu je tedy podmíněna souhlasem pachatele. V českém právu je jediným druhem trestu, který se nemůže pachateli uložit proti jeho vůli. (Ščerba, 2011, s. 311-312)

3.2 Česká právní úprava trestu domácího vězení

Trest domácího vězení se dle trestního zákoníku č.40/2009 Sb. ukládá až na dvě léta. Tento trest se ukládá, pokud postačí uložení tohoto trestu dle závažnosti spáchaného přečinu a také poměrům pachatele. Může se uložit i vedle jiného trestu. Pachatel musí dát písemný slib, ve kterém uvádí, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. Trest domácího vězení se může uložit jako samostatný trest, za podmínky, že uložení jiného trestu není třeba. (Česko, 2009a)

Dle Čadové (cit. Podle Štern, Ouředníčková, Doubravová, 2010, s. 150) má odsouzený trestem domácího vězení povinnost zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den. V ostatních dnech je toto omezení od 20.00 hod do 5.00 hod. Soud však může tuto stanovenou dobu změnit. Jedná se o případy, kdy odsouzený navštěvuje pravidelně bohoslužby. Tento trest může být uložen pachatelům starším 15 let. Pokud dojde k porušení stanovených podmínek, může soud stanovit náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok.

Odsouzené tímto trestem kontroloval namátkovým způsobem pracovník probační a mediační služby. To však bylo časově, ale i finančně náročné. Postupně se začínají zavádět elektronické náramky, které by měly nahradit práci pracovníků PMS. Doufáme, že se zabrání riziku porušování tohoto trestu a také, že se ušetří další finance, které jsou pro stát velikou výhodou. Domníváme se, že trest domácího vězení má ještě nadějnou budoucnost. Myslíme si, že trest domácího vězení může být správným řešením uvolňování přeplněných věznic.

Ščerba (2011, s. 310) uvádí, že trest domácího vězení představuje nejpřísnější alternativu k trestu odnětí svobody. Jedná se tedy o druhý nejpřísnější druh trestu.

Od 1. 1. 2010 je v platnosti vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení, kterou ustanovuje předpis č. 456/2009 Sb. Tato vyhláška uvádí, v čem spočívá kontrola výkonu trestu domácího vězení. Jde především o provádění namátkových kontrol, které provádějí úředníci Probační a mediační služby v místě výkonu trestu domácího vězení. Dále se může užívat elektronický kontrolní systém. Úředníci Probační a mediační služby vedou dokumentaci o všech úkonech, které jsou spojeny s kontrolou. Dále vyhodnocují plnění soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností, které směřují k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Úředníci z PMS dále prověřují, zda odsouzený nahrazuje způsobenou škodu. Informují soud v případě porušení podmínek výkonu trestu nebo neplnění přiměřených omezení a přiměřených povinností. (Česko, 2009b)

Probační úředník se při kontrole v místě výkonu trestu domácího vězení prokazuje služebním průkazem PMS. Odsouzený musí na požádání prokázat svou totožnost kdykoli v průběhu výkonu trestu domácího vězení. Probační úředník musí poučit odsouzeného, případně i osoby, které žijí s ním ve společném obydlí, o omezeních, které jsou spojeny s kontrolou výkonu trestu a také o jeho povinnostech. Vyhláška dále uvádí, že se odsouzený může v průběhu výkonu trestu domácího vězení obracet na probačního úředníka s žádostí o pomoc. Povinností úředníka z PMS je pořizovat záznam o každé provedené kontrole a o každém osobním jednání s odsouzeným. (Česko, 2009b)

U trestu domácího vězení je důležitá především kontrola výkonu tohoto trestu. Kontroly jsou zajišťovány Probační a mediační službou ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému. Tato kontrola spočívá zejména v instalaci a deinstalaci elektronického kontrolního systému v místě výkonu trestu domácího vězení. Dále v instalaci a deinstalaci technického zařízení na těle odsouzeného. Během kontrol musí dojít i k poučení odsouzeného o fungování elektronického kontrolního systému a o nepřípustnosti jakýchkoli zásahů do tohoto systému ze strany odsouzeného. Odsouzený je sledován v určeném místě po stanovenou dobu elektronickým kontrolním systémem. Musí se také prověřovat dostupnost a funkčnost elektronického kontrolního systému. Evidují se zaznamenané případy nepřítomnosti odsouzeného v místě a čase výkonu trestu domácího vězení. (Česko, 2009b)

Elektronickému kontrolnímu systému se budeme nadále zabývat v následující kapitole, kde se zaměříme na jeho zavádění mezi odsouzené ve výkonu trestu domácího vězení.

3.3 Trest domácího vězení – aktuality

V této části se zaměříme na elektronický kontrolní systém. Jak jsme již výše uvedly, kontroly odsouzených ve výkonu trestu domácího vězení zajišťovali úředníci z Probační a mediační služby prostřednictvím namátkových kontrol v místě bydliště odsouzeného. Tyto námtkové kontroly by měly být nahrazeny elektronickým kontrolním systémem. Tím by se zvýšila kontrola odsouzených a ušetřil by se také čas úředníků pracujících na PMS.

Jelikož se jedná o poměrně novou záležitost, můžeme se o procesu zkoušení a zavádění elektronických kontrolních systémů dočíst na internetových stránkách PMS, které se této novince podávají zprávy.

V květnu 2012 informovala PMS prostřednictvím internetových stránek veřejnost o tom, že ministerstvo spravedlnosti chce nakoupit náramky pro domácí vězně. V této zprávě je uvedeno, že ministerstvo spravedlnosti uvažuje o menším výběrovém řízení na dodávku malého počtu elektronických náramků na hlídání lidí, kteří jsou ve výkonu domácího vězení. Ministerstvo spravedlnosti by chtělo koupit přibližně dvě desítky náramků, jejichž cenu náměstek odhadl na 300 – 400 tisíc korun. Ministerstvo by tento kontrolní systém chtělo spustit, až to bude ekonomicky výhodné a až bude 500 lidí odsouzených ve výkonu tohoto trestu. Nyní je ve výkonu trestu domácího vězení asi polovina. Za minulé vlády bylo vypsáno výběrové řízení na elektronický kontrolní systém hlídání vězňů v domácím vězení. (©2002- 2013)

PMS (©2002- 2013) v červenci 2012 zmiňuje, že dochází k testování elektronických náramků pro odsouzené. Toto testování by mělo probíhat do konce listopadu prostřednictvím náramků od společnosti 3M. Testování bude probíhat na odsouzených jedincích, kterým byl uložen trest domácího vězení. Odsouzení s účastí na experimentu a s aplikací monitorovacího zařízení musí dobrovolně souhlasit. Toto testování bude probíhat ve všech 8 soudních krajích. Výsledky budou vyhodnoceny v prosinci 2012. Ministerstvo by chtělo častěji využívat trest domácího vězení a tím snížit přeplněnost věznic.

Během srpna 2012 se na internetových stránkách PMS můžeme dočíst o testování elektronických náramků. Ředitel Probační a mediační služby ČR Pavel Štern uvádí, že experiment reflektuje pozitivní zkušenosti z aplikace elektronického monitoringu, který je součástí systému trestní justice ve skandinávských zemích. Probační služba plní roli

pozorovatele monitorovacího systému. V tomto experimentu se testuje 25 monitorovacích zařízení po dobu 4 měsíců do konce listopadu 2012, poté proběhne vyhodnocení tohoto experimentu. (©2002- 2013)

V prosinci 2012 publikuje PMS na svých internetových stránkách další zprávu týkající se elektronických náramků. PMS plánuje zavést elektronické náramky v polovině příštího roku. Daniel Volák, náměstek ministra spravedlnosti uvádí, že testování elektronických náramků mělo tři cíle, a to technickou způsobilost, dále bezpečnostní odolnost a finanční náročnost. Předběžné výsledky zní nadějně. (©2002- 2013)

Výsledky tohoto testování dopadly dobře. Uvidíme tedy, jestli se elektronické náramky uplatí a sníží se tak přeplněnost českých věznic, díky kterým byly tyto náramky také testovány.

V další části už se budeme zabývat realizací výzkumu, kde budeme zjišťovat, jaký má veřejnost názor na trest domácího vězení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce se zabývá tím, jaké jsou názory veřejnosti Pardubického kraje na trest domácího vězení. Tento trest je poměrně nově zavedeným alternativním trestem, proto nás zajímalo, jak jej vnímá veřejnost. Jednalo se o kvantitativní výzkum, který byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření.

4.1 Výzkumný problém

Jaký je názor veřejnosti Pardubického kraje na trest domácího vězení?

4.2 Stanovení výzkumných cílů

Hlavním cílem naší práce je zjistit názor veřejnosti Pardubického kraje na trest domácího vězení.

Dílčím cílem je zjistit, zda si veřejnost myslí, že trest domácího vězení má stejný nápravný účinek jako výkon trestu odnětí svobody. Dalším dílčím cílem je zjistit, zda by veřejnost více preferovala trest domácího vězení před výkonem trestu odnětí svobody. Třetím dílčím cílem je zjistit, zda by veřejnost upřednostňovala trest domácího vězení z důvodu finančních nákladů státu. Dalším dílčím cílem je zjistit, zda má veřejnost obavy z pachatelů trestných činů ve výkonu trestu domácího vězení. Posledním dílčím cílem je zjistit, zda má veřejnost povědomí o elektronických náramcích.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky vycházejí ze stanovených cílů. Mezi tyto otázky patří:

1. Má trest domácího vězení a výkon trestu odnětí svobody na odsouzeného stejný nápravný účinek?
2. Preferovala by veřejnost trest domácího vězení před výkonem trestu odnětí svobody?
3. Upřednostňovala by veřejnost trest domácího vězení z důvodu finančních nákladů státu?
4. Má veřejnost obavy z pachatelů trestných činů ve výkonu trestu domácího vězení?
5. Jaký by měla veřejnost vztah k jedincům ve výkonu trestu domácího vězení?
6. Slyšela veřejnost o zavádění elektronických náramků?
7. Odkud se veřejnost o zavádění elektronických náramků dozvěděla?

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl tvořen záměrným výběrem respondentů z Pardubického kraje. Tyto respondenty jsme získaly metodou sněhové koule, jelikož se jednalo o výzkum pouze v Pardubickém kraji. Výzkumný soubor tvořilo 132 respondentů, a to konkrétně 85 žen a 47 mužů.

Základní soubor: obyvatelé Pardubického kraje

Výběrový soubor: záměrný výběr obyvatel Pardubického kraje pomocí metody sněhové koule

4.5 Sběr dat

Pro zpracování praktické části jsme se rozhodly pro kvantitativní výzkum. Tento výzkum jsme realizovaly prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník obsahoval celkem 18 otázek. Byl rozdělen na dvě části. První část zjišťovala demografické údaje respondentů, a to konkrétně pohlaví, věk, dosažené vzdělání a bydliště. Druhou část dotazníku tvořily otázky zaměřující se na trest domácího vězení. Tento dotazník obsahoval uzavřené otázky, které dle Chrásky (2007, s. 166) dále dělíme na dichotomické a polytomické. V dotazníku byla uvedena i jedna otevřená otázka, kde se respondenti mohli vyjádřit k tomu, co si představí pod pojmem trest domácího vězení.

Respondenti mohli dotazník vyplnit buď v tištěné podobě či elektronické podobě prostřednictvím e-mailu. Větší část respondentů vyplnila dotazník v tištěné podobě při osobním kontaktu.

4.6 Způsob zpracování dat

Po sesbírání vyplněných dotazníků jsme pomocí čárkovací metody zpracovávaly získaná data. Tyto data jsme zapsaly do tabulek v programu MS Excel, uvedly jsme absolutní a relativní četnosti jednotlivých odpovědí. Dále jsme vytvořily na jednotlivé otázky grafy, aby byla lepší přehlednost získaných dat. Následně jsme tyto grafy popisovaly a komentovaly a nakonec vyhodnotily, zda došlo k naplnění stanovených cílů.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝZKUMU

Dotazník byl rozdělen na dvě části. První část zjišťovala demografické údaje veřejnosti. Druhá část byla zaměřena už na trest domácího vězení.

5.1 Obecné otázky

Obecné otázky byly zaměřeny na demografické údaje veřejnosti. Zajímalo nás především pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a bydliště. Na otázky týkající se pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání a bydliště odpovědělo 100 % respondentů. Na otázku věku neodpověděly dvě ženy a dva muži. Tuto otázku tedy zodpovědělo 97 % respondentů.

Otázka č. 1: Vaše pohlaví:

Tab. 1: Vaše pohlaví

Pohlaví	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
žena	85	64
muž	47	36
celkem	132	100

Dotazník vyplnilo celkem 132 respondentů, z toho 85 žen (64%) a 47 mužů (36%).

Otázka č. 2: Váš věk:

Tab. 2: Váš věk

Věk	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
méně než 26 let	39	30
26 - 35 let	28	21
36 - 45 let	23	17
více než 45 let	38	29
neuvedeno	4	3
celkem	132	100

Respondenty jsme si rozdělili do věkových škál dle Chrásky (2007, s. 176). Největší zastoupení bylo ve škále méně než 26 let a ve škále více než 45 let. První škálu méně než

26 let tvořilo 30 % respondentů, druhou škálu více než 45 let tvořilo 29 %. 3 % respondentů nám svůj věk nevedlo. Věkové zastoupení bylo poměrně vyrovnané i ve škálách 26 – 35 let a 36 – 45 let. Jednalo se o 21 % a 17 % dotazovaných respondentů.

Komentář: Jelikož náš výzkum byl zaměřen na názor veřejnosti, bylo důležité zastoupit co nejvíce věkových skupin. Byla zde určena věková hranice nejméně 18 let.

Otázka č. 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Tab. 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Vzdělání	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
základní	3	2
střední odborné (výuční list)	41	31
střední vzdělání (maturitní zkouška)	63	48
vyšší odborné (DiS.)	8	6
vysokoškolské (Bc., Mgr., Ing.)	17	13
celkem	132	100

Nejvíce respondentů nám za své nejvyšší dosažené vzdělání uvedlo střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou, jednalo se o 48 % respondentů. Druhou nejpočetnější skupinu s 31 % tvořili respondenti s nejvyšším dosaženým vzděláním středním odborným vzděláním zakončeným výučním listem. Poměrně početnou skupinu tvořili respondenti s nejvyšším vysokoškolským dosaženým vzděláním a to 13 %. Vyšší odborné vzdělání uvedlo 6 % respondentů. Základního vzdělání dosáhlo 2 % respondentů.

Otázka č. 4: Bydliště:

Tab. 4: Bydliště

Bydliště	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
vesnice	52	39
město	80	61
celkem	132	100

52 (39%) respondentů uvedlo za své bydliště vesnici. 80 (61%) respondentů uvedlo, že bydlí ve městě.

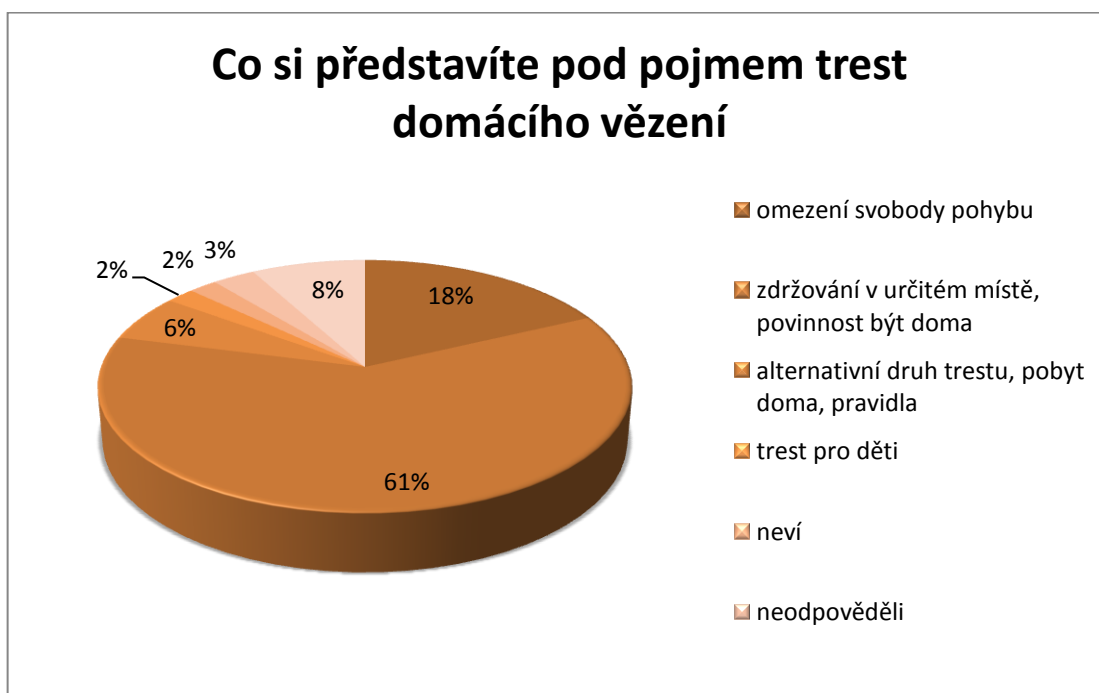
5.2 Otázky týkající se TDV

Otázka č. 5: Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení?

Tab. 5: Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení

Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
omezení svobody pohybu	23	18
zdržování v určitém místě, povinnost být doma	80	61
alternativní druh trestu, pobyt doma, pravidla	8	6
trest pro děti	3	2
neví	3	2
neodpověděli	4	3
jiné	11	8
celkem	132	100

Graf 1: Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení

Tato otázka byla otevřená. Získané odpovědi respondentů jsme seskupily do několika skupin dle společných znaků, které uváděli. Nejvíce respondentů, celkem 61% uvádí, že si pod pojmem trest domácího vězení představují určitý trest, při kterém se musí jedinci zdržovat v určitém místě, mají povinnost být doma. Jsou kontrolováni úředníky a mají stanovené jisté vycházky. 18 % respondentů uvádí, že se jedná o omezení svobody pohybu. 8% respondentů jsme zařadily do kategorie jiné. Respondenti uváděli, že se nejedná o žádný trest, protože odsouzený je doma, v teple, s pivem v ruce. Někteří tento trest označili za blbost. Další respondent si pod tímto pojmem představuje práci pro vesnici. 6% respondentů uvedlo, že se jedná o alternativní druh trestu, kdy odsouzený pobývá doma za určitých pravidel. 2% respondentů uvedla, že si pod tímto pojmem představuje trest pro děti. 2% respondentů neví, co si mají pod tímto pojmem představit a 3% respondentů neodpověděla na tuto otázku.

Komentář: Tato otázka byla otevřená. Respondenti zde měli možnost rozepsat se, co si představují pod pojmem trest domácího vězení.

Otázka č. 6: Znáte někoho, komu byl trest domácího vězení uložen?

Tab. 6: Znáte někoho, komu byl trest domácího vězení uložen

Znáte někoho, komu byl trest domácího vězení uložen	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, znám	16	12
nevím, nejsem si jistý/á	2	2
ne, nikoho neznám	114	86
celkem	132	100

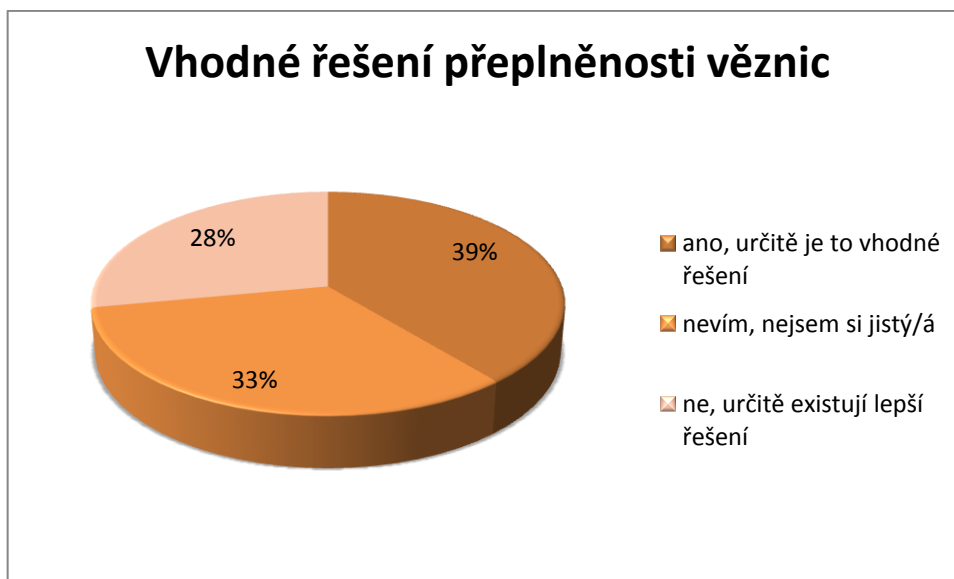
Tato otázka zjišťovala to, kolik respondentů zná nějakého jedince, který je ve výkonu trestu domácího vězení. Na tuto otázku odpovědělo 86 % respondentů, že nikoho neznají, komu byl trest domácího vězení uložen. 12 % respondentů uvedlo, že znají někoho, komu byl trest domácího vězení uložen. 2 % respondentů si nejsou jistí, zda někoho znají, komu byl trest domácího vězení uložen.

Otázka č. 7: V České republice je nedostatečná kapacita věznic. Pokud by se více uděloval trest domácího vězení, jako jeden z druhů alternativních trestů, mohla by se snížit jejich přeplněnost. Myslíte si, že by to bylo vhodné řešení tohoto problému?

Tab. 7: Vhodné řešení přeplněnosti věznic

Řešení	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, určitě je to vhodné řešení	52	39
nevím, nejsem si jistý/á	43	33
ne, určitě existují lepší řešení	37	28
celkem	132	100

Graf 2: Vhodné řešení přeplněnosti věznic

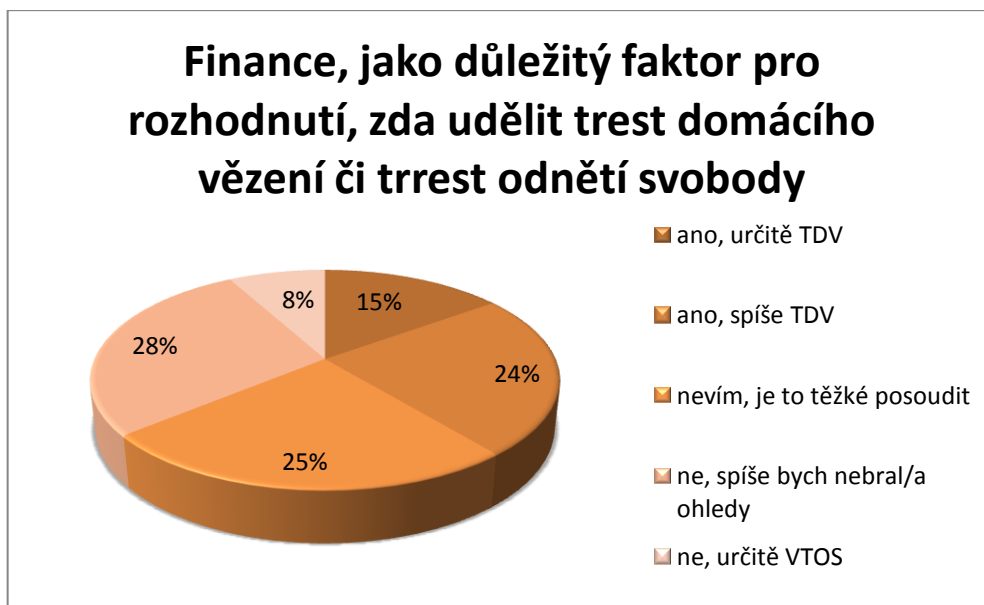
Odpovědi na tuto otázku byly poměrně stejné. Nejvíce respondentů, 39 %, odpovědělo na tuto otázku, že je vhodné řešení ukládat více trest domácího vězení. 33 % respondentů uvedlo, že si nejsou jistí. 28 % respondentů si myslí, že určitě existují lepší řešení snížení přeplněnosti věznic než to, že by se více uděloval trest domácího vězení.

Otázka č. 8: Pobyt jednoho vězně ve věznici je poměrně finančně náročný. Jeden den vychází průměrně na 1000 Kč, kdežto jeden den ve výkonu trestu domácího vězení stojí přibližně 165 Kč. Bylo by pro Vás toto zjištění důležitým faktorem pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody?

Tab. 8: Finance, jako důležitý faktor pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody

Finance, jako důležitý faktor pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, určitě TDV	20	15
ano, spíše TDV	32	24
nevím, je to těžké posoudit	33	25
ne, spíše bych nebral/a ohledy	37	28
ne, určitě VTOS	10	8
celkem	132	100

Graf 3: Finance, jako důležitý faktor pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody

Tato otázka byla založena na tom, zda by respondenty při volbě trestu domácího vězení či výkonu trestu odnětí svobody ovlivnilo zjištění, že trest domácího vězení je méně nákladný. Nejvíce respondentů odpovědělo na tuto otázku, že by spíše nebralo ohledy na

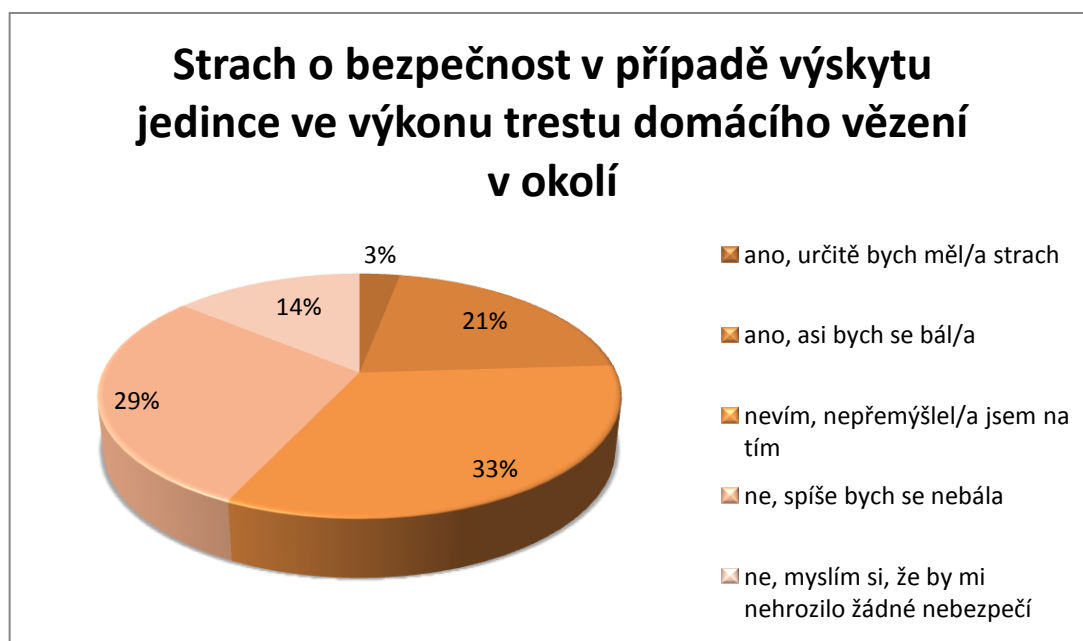
tyto částky, a to konkrétně 28 % respondentů. 25 % respondentů neví, je to pro ně těžké posoudit. 24 % by spíše volilo trest domácího vězení. 15 % respondentů by určitě volilo trest domácího vězení. 8 % respondentů by určitě volilo výkon trestu odnětí svobody.

Otázka č. 9: Pokud by se ve Vašem okolí vyskytl jedinec ve výkonu trestu domácího vězení, měli byste strach o Vaši bezpečnost?

Tab. 9: Strach o bezpečnost v případě výskytu jedince ve výkonu trestu domácího vězení v okolí

Strach o bezpečnost v případě výskytu jedince ve výkonu trestu domácího vězení v okolí	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, určitě bych měl/a strach	4	3
ano, asi bych se bál/a	28	21
nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím	43	33
ne, spíše bych se nebála	38	29
ne, myslím si, že by mi nehrozilo žádné nebezpečí	19	14
celkem	132	100

Graf 4: Strach o bezpečnost v případě výskytu jedince ve výkonu trestu domácího vězení v okolí

Tato otázka zjišťovala to, zda by se respondenti báli, kdyby se v jejich okolí vyskytoval jedinec ve výkonu trestu domácího vězení. 33% respondentů odpovědělo, že neví, že nad touto otázkou nepřemýšlelo. 29% respondentů by se spíše nebálo. 21 % respondentů by se naopak bálo. 14% respondentů by se nebálo, protože si myslí, že by jim nehrozilo žádné nebezpečí. 3% respondentů by mělo určitě strach.

Otázka č. 10: Pokud by se ve Vašem okolí vyskytl jedinec ve výkonu trestu domácího vězení, jaký byste měl/a k tomuto jedinci vztah?

Tab. 10: Vztah k jedinci ve výkonu trestu domácího vězení

Vztah k jedinci ve výkonu trestu domácího vězení	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
můj vztah by nebyl ovlivněn tím, že je jedinec ve výkonu TDV	33	25
neutrální, nevadil by mi	65	49
vyhýbal/a bych se mu	34	26
celkem	132	100

Graf 5: Vztah k jedinci ve výkonu trestu domácího vězení

Tato otázka zjišťovala, jaký by respondenti měli vztah k jedinci, který by byl ve výkonu trestu domácího vězení. Téměř polovina respondentů (49%) by měla neutrální vztah, kdy

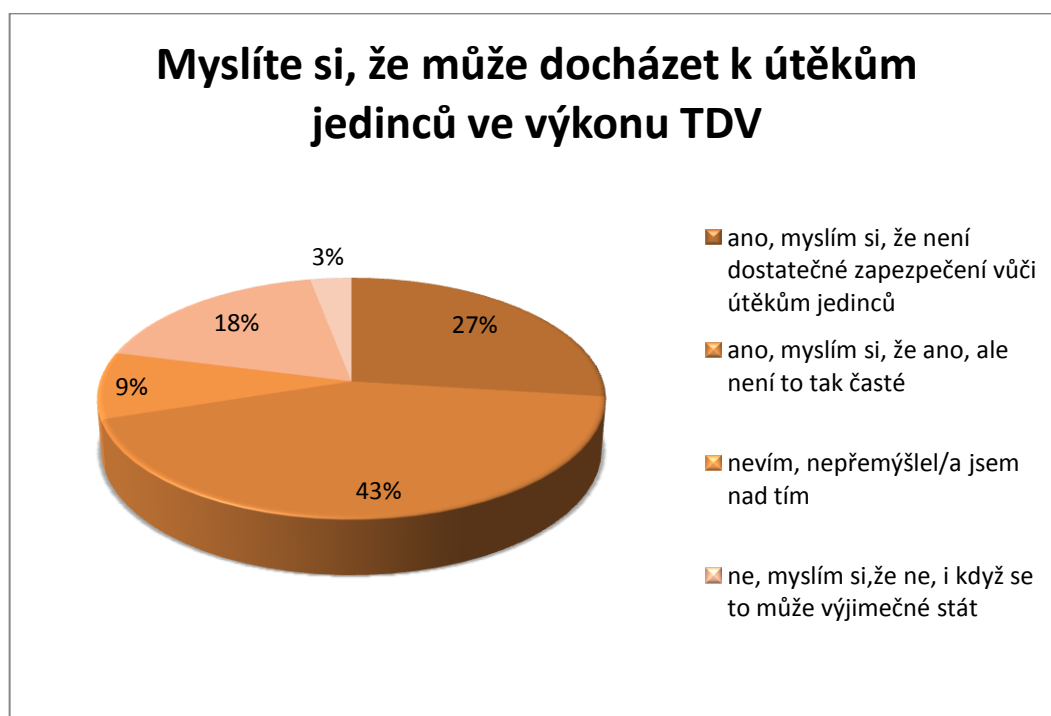
by jim tento jedinec nevadil. Další dvě varianty byly poměrně stejně zastoupeny. 26% respondentů by se tomuto jedinci vyhýbalo. 25% respondentů uvádí, že by jejich vztah nebyl ovlivněn tím, že je jedinec ve výkonu TDV.

Otázka č. 11: Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV?

Tab. 11: Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV

Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, myslím si, že není dostatečné zabezpečení vůči útěkům jedinců	35	27
ano, myslím si, že ano, ale není to tak časté	57	43
nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím	12	9
ne, myslím si, že ne, i když se to může výjimečně stát	24	18
ne, myslím si, že je zde dostatečná kontrola	4	3
celkem	132	100

Graf 6: Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV

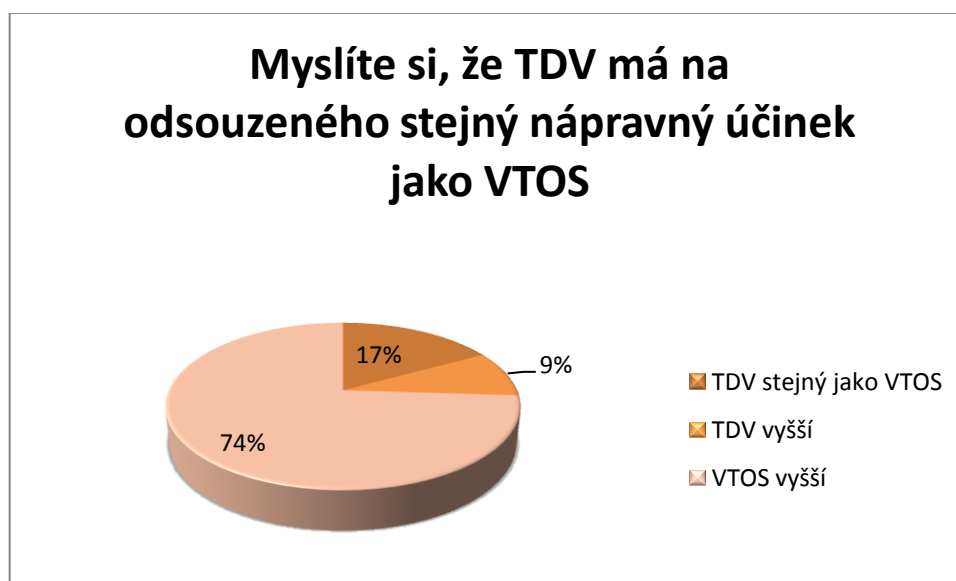
Tato otázka zjišťovala, zda si respondenti myslí, že je zde dostatečné zabezpečení vůči útěkům jedinců ve výkonu TDV. Nejvíce respondentů, tedy 43%, uvedlo, že si myslí, že může docházet k útěkům, ale že to není tak časté. 27% si myslí, že může docházet k útěkům, protože zde není dostatečné zabezpečení vůči těmto útěkům. 18% respondentů si myslí, že nemůže docházet k útěkům, i když se to výjimečně může stát. 9 % respondentů nad touto otázkou nepřemýšlelo. 3% respondentů si myslí, že nemůže docházet k útěkům, protože je zde dostatečná kontrola.

Otázka č. 12: Myslíte si, že trest domácího vězení má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako trest odnětí svobody?

Tab. 12: Myslíte si, že TDV má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako VTOS

Myslíte si, že TDV má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako VTOS	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
TDV stejný jako VTOS	23	17
TDV vyšší	12	9
VTOS vyšší	97	74
celkem	132	100

Graf 7: Myslíte si, že TDV má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako VTOS

Tato otázka zjišťovala, jestli si respondenti myslí, že trest domácího vězení a výkon trestu odnětí svobody má na odsouzeného stejný nápravný účinek. 74% respondentů uvedlo, že

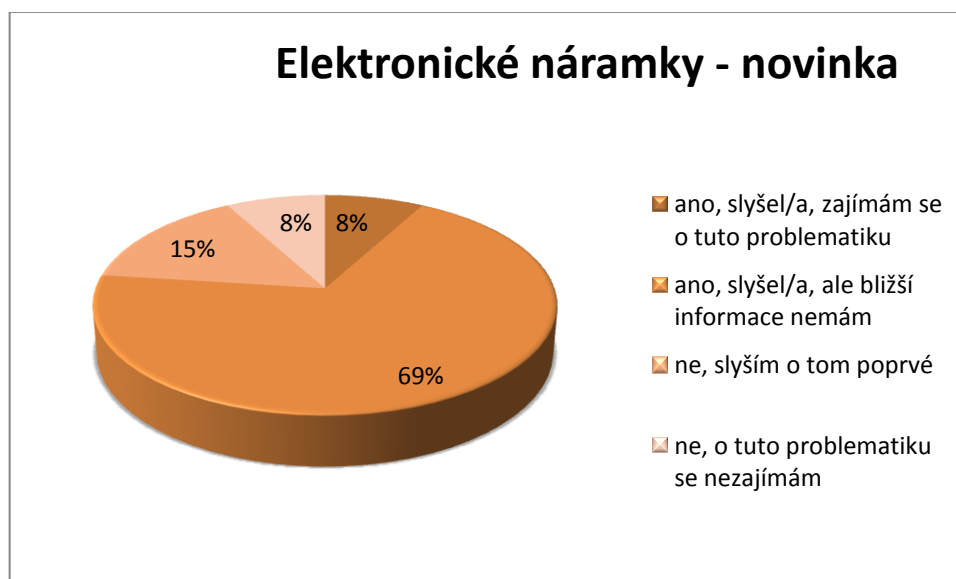
výkon trestu odnětí svobody má na pachatele vyšší nápravný účinek. 17 % respondentů se domnívá, že trest domácího vězení má stejný nápravný účinek jako výkon trestu odnětí svobody. 9 % respondentů si myslí, že trest domácího vězení má vyšší nápravný účinek.

Otázka č. 13: V současné době se testují elektronické náramky, které by nahradily kontroly úředníků z Probační a mediační služby. Slyšel/a jste o této novince?

Tab. 13: Elektronické náramky - novinka

Elektronické náramky - novinka	Četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, slyšel/a, zajímám se o tuto problematiku	10	8
ano, slyšel/a, ale bližší informace nemám	91	69
ne, slyším o tom poprvé	20	15
ne, o tuto problematiku se nezajímám	11	8
celkem	132	100

Graf 8: Elektronické náramky - novinka

Elektronické náramky se v ČR začínají testovat. Tyto náramky by měly nahradit kontroly úředníků PMS a tím zvýšit kontrolu jedinců, aby nedocházelo k jejich útekům. Zajímalo nás tedy, zda veřejnost o této novince slyšela. 69 % respondentů odpovědělo, že o této

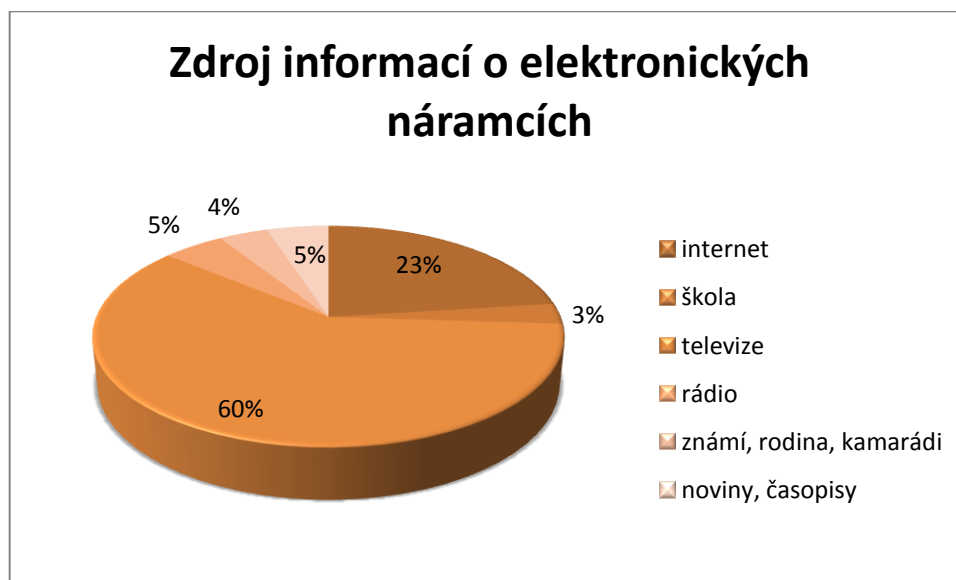
novince slyšelo, ale že nemají bližší informace. 15 % respondentů uvedlo, že o této novince slyší poprvé. 8 % respondentů se o tuto problematiku nezajímá, tudíž ani o této novince neslyšeli. Naopak 8 % respondentů se o tuto novinku zajímá.

Otázka č. 14: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, kde jste se o této novince dozvěděl/a? (Vyberte pouze jednu odpověď)

Tab. 14: Zdroj informací o elektronických náramcích

Zdroj informací o elektronických náramcích	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
internet	23	23
škola	3	3
televize	61	60
rádio	5	5
známí, rodina, kamarádi	4	4
noviny, časopisy	5	5
celkem	101	100

Graf 9: Zdroj informací o elektronických náramcích

Tato otázka navazovala na předchozí otázku. Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří u předchozí otázky uvedli ANO. Tuto otázku tedy zodpovědělo 101 respondentů. 60 % respondentů jako zdroj informací uvedlo televizi. 23 % o novince elektronických náramků se dozvědělo prostřednictvím internetu. 5 % respondentů o této novince slyšelo z rádia či

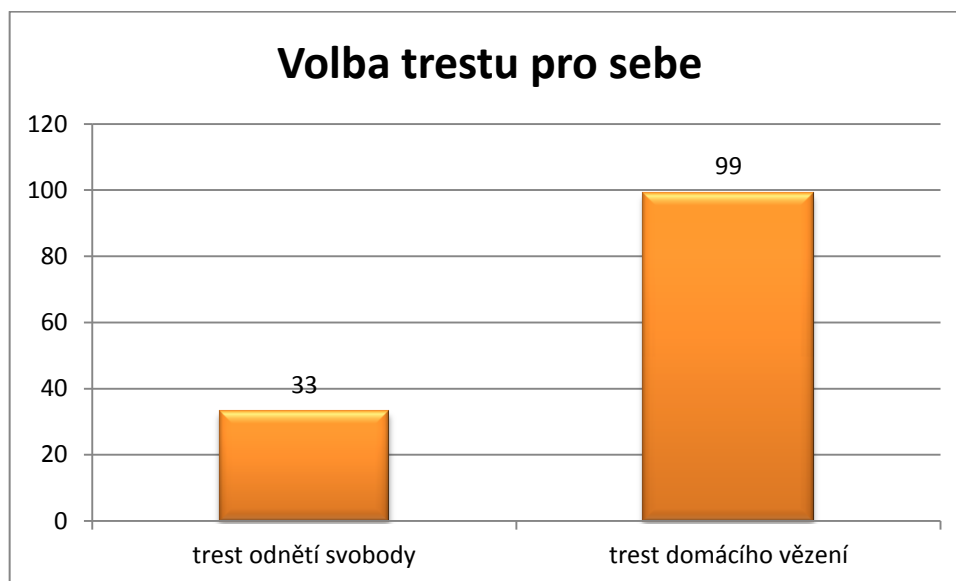
z novin nebo časopisů. 4 % respondentů o elektronických náramcích slyšela od známých, rodiny či od kamarádů. 3 % respondentů uvedla jako zdroj informací školu.

Otázka č. 15: Kdybyste se ocitl/a v situaci, že byste se provinila tím, že byste neplatil/a povinné výživné/ výtržnictvím/ krádežemi, jaký typ trestu byste pro sebe volil/a?

Tab. 15: Volba trestu pro sebe

Volba trestu pro sebe	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
trest odnětí svobody	33	25
trest domácího vězení	99	75
celkem	132	100

Graf 10: Volba trestu pro sebe

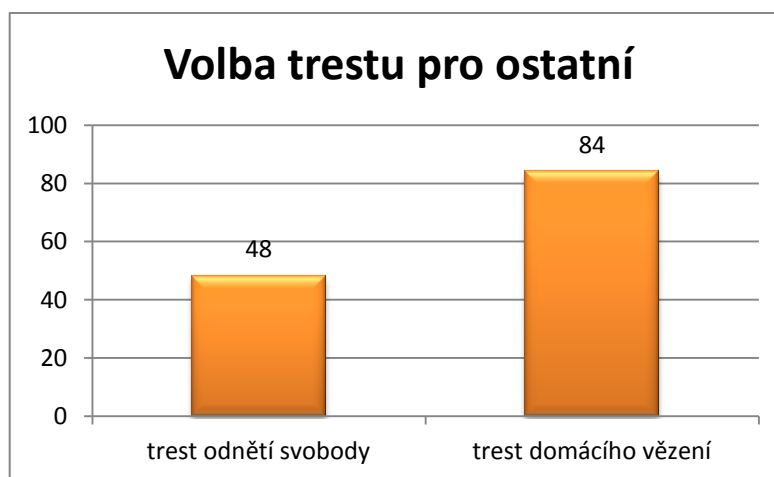
Tato otázka zjišťovala, jak by se veřejnost rozhodla, kdyby si pro sebe mohla zvolit trest odnětí svobody či trest domácího vězení. 33 respondentů uvedlo, že by zvolili trest odnětí svobody. 99 respondentů by si vybralo trest domácího vězení.

Otázka č. 16: Pokud byste mohl/a rozhodnout o trestu pro odsouzeného, který se provinil tím, že neplatil povinné výživné/ výtržnictvím/ krádežemi, jaký typ trestu byste volil/a?

Tab. 16: Volba trestu pro ostatní

Volba trestu pro ostatní	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
trest odnětí svobody	48	36
trest domácího vězení	84	64
celkem	132	100

Graf 11: Volba trestu pro ostatní

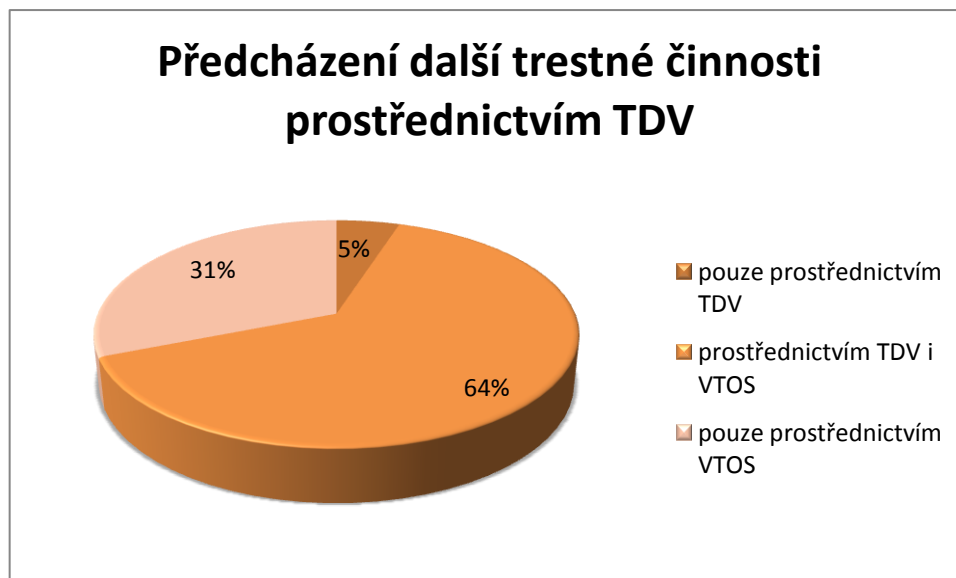
Tato otázka byla položena stejně jako předchozí otázka, jen s tím rozdílem, že by respondenti mohli rozhodnout o trestu pro ostatní. 48 respondentů by pro ostatní volilo trest odnětí svobody. 84 respondentů uvedlo, že by pachatelé uložili trest domácího vězení.

Otázka č. 17: Myslíte si, že prostřednictvím trestu domácího vězení lze dosáhnout cíle trestního práva, kterým je předcházení další trestné činnosti konkrétního pachatele?

Tab. 17: Předcházení další trestné činnosti prostřednictvím TDV

Předcházení další trestné činnosti prostřednictvím TDV	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
pouze prostřednictvím TDV	7	5
prostřednictvím TDV i VTOS	85	64
pouze prostřednictvím VTOS	40	31
celkem	132	100

Graf 12: Předcházení další trestné činnosti prostřednictvím TDV

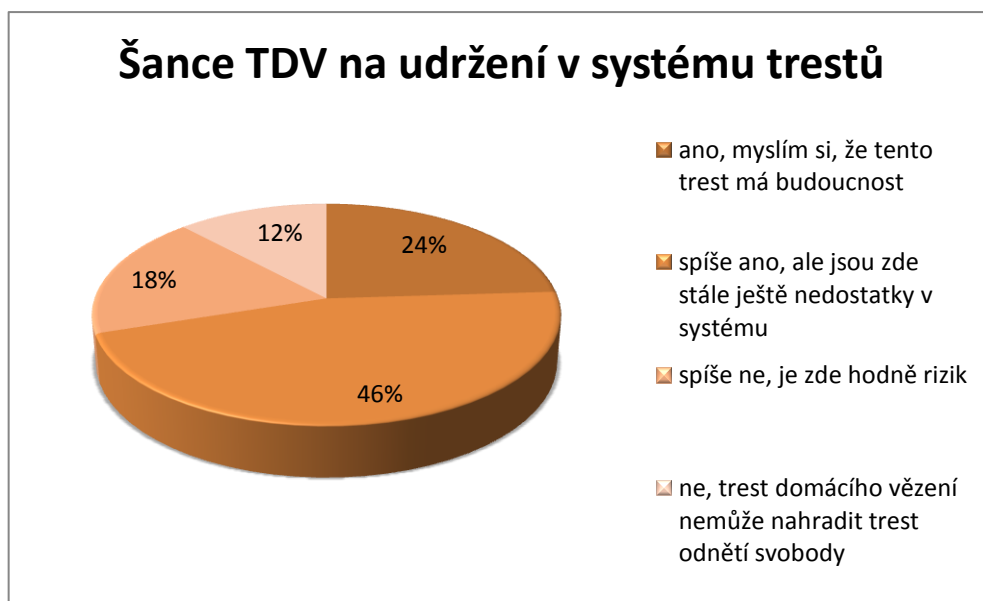
Tato otázka byla záměrně vložena do dotazníku jako položka kontrolní. 64 % respondentů uvádí, že předcházet další trestné činnosti lze prostřednictvím trestu domácího vězení i výkonu trestu odnětí svobody. 31 % respondentů si myslí, že předcházet další trestné činnosti lze pouze prostřednictvím výkonu trestu odnětí svobody. 5 % respondentů se domnívá, že předcházet další trestné činnosti lze pouze prostřednictvím trestu domácího vězení.

Otázka č. 18: Myslíte si, že trest domácího vězení, který je poměrně novým trestem, má šanci na udržení se v systému trestů?

Tab. 18: Šance TDV na udržení v systému trestů

Šance TDV na udržení v systému trestů	četnost	
	absolutní četnost	relativní četnost (%)
ano, myslím si, že tento trest má budoucnost	32	24
spíše ano, ale jsou zde stále ještě nedostatky v systému	60	46
spíše ne, je zde hodně rizik	24	18
ne, trest domácího vězení nemůže nahradit trest odnětí svobody	16	12
celkem	132	100

Graf 13: Šance TDV na udržení v systému trestů

Poslední otázka zjišťovala, jaký má veřejnost názor na budoucnost trestu domácího vězení. 46 % respondentů si myslí, že trest domácího vězení má šanci na udržení v systému trestu, avšak jsou zde ještě nedostatky v tomto systému. 24 % respondentů uvádí, že trest domácího vězení má budoucnost. 18 % respondentů si myslí, že je zde hodně rizik, proto si myslí, že tento trest nemá šanci na udržení se v systému trestů. 12 % respondentů se domnívá, že trest domácího vězení nemůže nahradit trest odnětí svobody.

5.3 Vyhodnocení výzkumných otázek

Má trest domácího vězení a výkon trestu odnětí svobody na odsouzeného stejný nápravný účinek? (otázka v dotazníku č. 12 a otázka č. 17)

Záměrně jsme v dotazníku zvolily dvě poměrně stejné otázky, které se zabývají nápravným účinkem trestu. Zajímalo nás, zda odpovědi respondentů budou stejné nebo jestli se budou lišit. Na otázku č. 12 odpovědělo 97 (74%) respondentů, že výkon trestu odnětí svobody má na odsouzeného vyšší nápravný účinek než trest domácího vězení. Z toho tedy vyplývá, že respondenti nepřikládají trestu domácího vězení stejný nápravný účinek. Druhá otázka č. 17 se ptala na to, zda lze dosáhnout předcházení další trestné činnosti. Na tuto otázku 85 (64%) respondentů uvedlo, že předcházet další trestné činnosti lze prostřednictvím trestu domácího vězení i výkonu trestu odnětí svobody. Podle těchto výsledků je tedy obtížné stanovit, zda trest domácího vězení má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako výkon trestu odnětí svobody.

Preferovala by veřejnost trest domácího vězení před výkonem trestu odnětí svobody?
(otázka v dotazníku č. 15 a otázka č. 16)

V dotazníku jsme na tento cíl položily dvě stejné otázky, jen s tím rozdílem, že první otázka zjišťovala, jaký trest by veřejnost volila pro sebe a druhá otázka se ptala, jaký trest by veřejnost volila pro ostatní. V případě volby pro sebe by 99 respondentů volilo trest domácího vězení, jen 33 respondentů by zvolilo výkon trestu odnětí svobody. Při volbě pro ostatní by 84 respondentů také volilo trest domácího vězení a 48 respondentů by ostatním udělilo výkon trestu odnětí svobody. Tento výsledek byl dosažen asi i tím, že bylo přesně uvedeno, za které přestupky by se tento trest uděloval.

Upřednostňovala by veřejnost trest domácího vězení z důvodu finančních nákladů státu? (otázka v dotazníku č. 8)

V této otázce jsme respondentům uvedly, kolik přibližně stojí pobyt jednoho vězně ve výkonu trestu odnětí svobody i ve výkonu trestu domácího vězení, aby si respondenti mohli udělat představu o těchto částkách. Zajímalo nás, zda by veřejnost volila trest domácího vězení díky jeho nižší finanční nákladnosti. 39 % respondentů uvedlo, že by volilo trest domácího vězení (buď určitě, nebo spíše ano). 25 % respondentů odpovědělo, že neví, protože je to těžké posoudit. 36 % respondentů by naopak trest domácího vězení nevolilo a nebralo by ohledy na výše částek. Z výzkumu tedy vyplývá, že není jasné, že by veřejnost upřednostňovala trest domácího vězení z důvodu finančních nákladů státu.

Má veřejnost obavy z pachatelů trestných činů ve výkonu trestu domácího vězení?
(otázka v dotazníku č. 9)

Tato otázka byla v dotazníku položena tak, zda by jedinci měli strach o svoji bezpečnost, kdyby se v jejich okolí vyskytl jedinec ve výkonu trestu domácího vězení. 43% respondentů by z tohoto jedince nemělo strach, protože se domnívají, že by jim nehrozilo žádné nebezpečí. Jedná se skoro o polovinu respondentů, tudíž můžeme říci, že by veřejnost neměla obavy z pachatelů trestných činů ve výkonu trestu domácího vězení.

Jaký by měla veřejnost vztah k jedincům ve výkonu trestu domácího vězení? (otázka v dotazníku č. 10)

Dále nás zajímalo, jaký by veřejnost měla k těmto jedincům ve výkonu trestu domácího vězení vztah. Téměř polovina (49%) respondentů by k těmto jedincům měla neutrální vztah, kdy by jim tito jedinci nevadili. Zbývající dvě možnosti byly zastoupeny

poměrně stejně. První možností bylo, že by vztah veřejnosti k jedincům nebyl ovlivněn tím, zda je jedinec ve výkonu trestu domácího vězení. Druhá možnost byla ta, že by se veřejnost těmto jedincům vyhýbala. Z výzkumu nám vyplynulo, že by veřejnost měla k těmto jedincům neutrální vztah.

Slyšela veřejnost o zavádění elektronických náramků? (otázka v dotazníku č. 13)

Jelikož zavádění elektronických náramků je novinkou v České republice. Zajímalo nás, zda veřejnost o této novince někdy slyšela. Ze získaných dat vyplývá, že 77 % respondentů o této novince slyšelo. Buď se o tuto problematiku zajímají či pouze o této novince slyšeli, ale bližší informace nemají.

Odkud se veřejnost o zavádění elektronických náramků dozvěděla? (otázka v dotazníku č. 14)

Tato otázka navazovala na předchozí otázku. Odpovídali na ni respondenti, kteří uvedli, že slyšeli o zavádění elektronických náramků. Na tuto otázku nám tedy odpovědělo 101 respondentů. 60 % respondentů se o zavádění elektronických náramků dozvědělo prostřednictvím televize. 23 % respondentů uvedlo, že o této problematice se dozvědělo prostřednictvím internetu.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zaměřovala na trest domácího vězení z pohledu veřejnosti Pardubického kraje. Vzhledem k tomu, že trest domácího vězení je poměrně nově zavedeným alternativním trestem, věnuje se tedy této problematice ne mnoho autorů. Při psaní této práce jsem si prohloubila své dosavadní znalosti o alternativních trestech.

Trest domácího vězení je v České republice platný od 1. 1. 2010. Jelikož se jedná o nově zavedený alternativní trest, není tak často udělován, jako trest odnětí svobody. Zajímalo nás tedy, jak veřejnost tento trest vnímá.

Cílem teoretické části bylo popsat alternativní tresty, jejich filozofii, jednotlivé druhy a také charakterizovat trest domácího vězení, na který byla zaměřena praktická část této práce. Nejdříve jsme však udělaly přehled o jednotlivých pojmech trestního zákoníku, které souvisejí s alternativními tresty.

Praktická část bakalářské práce se zaměřovala na veřejnost Pardubického kraje. Hlavním cílem této části bylo zjistit, jaký názor má veřejnost na trest domácího vězení. Zajímalo nás především, jestli si veřejnost myslí, že trest domácího vězení má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako výkon trestu odnětí svobody. Dále jsme také zjišťovaly, zda by veřejnost upřednostňovala trest domácího vězení z důvodu nižších nákladů státu.

Trest domácího vězení je považován veřejností za méně významný trest, při kterém není dosaženo stejného nápravného účinku jako u výkonu trestu odnětí svobody. Myslíme si, že je to způsobeno nedostatečnou informovaností veřejnosti. Dalším důvodem může být také to, že si veřejnost myslí, že zde není dostatečná kontrola odsouzených, což by se mohlo změnit zavedením elektronického kontrolního systému.

Přínosem bakalářské práce je zvýšení informovanosti veřejnosti o trestu domácího vězení a také změna názoru na tento trest. Jako doporučení bychom uvedly, že by bylo vhodné pořádat besedy s odsouzenými ve výkonu trestu domácího vězení, aby se veřejnost o této problematice dozvěděla i z jiných zdrojů než jen prostřednictvím médií. Dále si myslíme, že by bylo dobré, aby se alternativním trestům věnovalo více publikací, čímž by se zvýšila informovanost a také zájem veřejnosti o tuto problematiku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČERNÍKOVÁ, Vratislava et al., 2008. *Sociální ochrana. Terciální prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-138-0.
- [2] GŘIVNA, Tomáš, 2010. *Trestní právo hmotné. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-509-0.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [4] JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ, 2004. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. podle právního stavu k 1.9.2004. Praha: Linde Praha - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka. ISBN 80-7201-493-5.
- [5] KRATOCHVÍL, Vladimír, 2005. *Trestní právo hmotné: obecná část. 3. přeprac. a dopl. vyd.* Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2985-4.
- [6] MATOUŠEK, Oldřich, 1996. *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8064-2.
- [7] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ, 1998. *Mládež a delikvence: možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-226-2.
- [8] MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ, 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.
- [9] NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL, 2004. *Kriminologie. 2., přeprac. vyd.* Praha: ASPI. ISBN 80-735-7026-2.
- [10] SOCHŮREK, Jan, 2007. *Úvod do penologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-287-6.
- [11] ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-68-4.
- [12] ŠTERN, P., L. OUŘEDNÍČKOVÁ a D. DOUBRAVOVÁ, 2010. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-757-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] *Napsali o nás* [online]. ©2002 – 2013 [cit. 2013-4-16]. Dostupné z:
<https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality>

ZÁKONY

- [1] ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961, trestní řád. In: *ÚZ. Trestní předpisy*, č. 679. ISBN 978-80-7208-891-7. Dostupný také z:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>
- [2] ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999, zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákon. In: *ÚZ. Trestní předpisy*, č. 679. ISBN 978-80-7208-891-7. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>
- [3] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009a, trestní zákoník. Dostupný také z:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
- [4] ČESKO. Vyhláška č. 456 ze dne 11. prosince 2009b, vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení. Dostupná také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-456>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

TDV Trest domácího vězení

PMS Probační a mediační služba

VTOS Výkon trestu odnětí svobody

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení.....	39
Graf 2: Vhodné řešení přeplněnosti věznic	41
Graf 3: Finance, jako důležitý faktor pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody	42
Graf 4: Strach o bezpečnost v případě výskytu jedince ve výkonu trestu domácího vězení v okolí	43
Graf 5: Vztah k jedinci ve výkonu trestu domácího vězení	44
Graf 6: Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV	45
Graf 7: Myslíte si, že TDV má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako VTOS	46
Graf 8: Elektronické náramky - novinka	47
Graf 9: Zdroj informací o elektronických náramcích.....	48
Graf 10: Volba trestu pro sebe	49
Graf 11: Volba trestu pro ostatní	50
Graf 12: Předcházení další trestné činnosti prostřednictvím TDV.....	51
Graf 13: Šance TDV na udržení v systému trestů	52

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Vaše pohlaví	37
Tab. 2: Váš věk.....	37
Tab. 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.....	38
Tab. 4: Bydliště	38
Tab. 5: Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení	39
Tab. 6: Znáte někoho, komu byl trest domácího vězení uložen	40
Tab. 7: Vhodné řešení přeplněnosti věznic.....	41
Tab. 8: Finance, jako důležitý faktor pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody	42
Tab. 9: Strach o bezpečnost v případě výskytu jedince ve výkonu trestu domácího vězení v okolí	43
Tab. 10: Vztah k jedinci ve výkonu trestu domácího vězení	44
Tab. 11: Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu TDV	45
Tab. 12: Myslíte si, že TDV má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako VTOS	46
Tab. 13: Elektronické náramky - novinka.....	47
Tab. 14: Zdroj informací o elektronických náramcích	48
Tab. 15: Volba trestu pro sebe.....	49
Tab. 16: Volba trestu pro ostatní	50
Tab. 17: Předcházení další trestné činnosti prostřednictvím TDV	50
Tab. 18: Šance TDV na udržení v systému trestů.....	51

SEZNAM PŘÍLOH

PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Lenka Sedliská a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma Trest domácího vězení z pohledu veřejnosti Pardubického kraje.

Svoji odpověď, prosím, označte křížkem. V případě, že chcete Vaši odpověď změnit, řádně ji přeškrtněte a poté vyznačte novou odpověď.

Žena

Pokud budete dotazník vyplňovat prostřednictvím internetu, svoji odpověď, prosím, vyznačte žlutou barvou.

Žena

Děkuji

Lenka Sedliská

1. Vaše pohlaví:

- Žena
- Muž

2. Váš věk:

.....

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- Základní vzdělání
- Střední odborné vzdělání zakončené výučním listem
- Střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou
- Vyšší odborné vzdělání (DiS.)
- Vysokoškolské vzdělání (Bc., BcA., Mgr., MgA., MUDr., Ing., MVDr., JUDr., PhDr.)

4. Bydliště:

- Vesnice
- Město

5. Co si představíte pod pojmem trest domácího vězení? (Pokuste se vlastními slovy definovat tento pojem)

.....

.....

6. Znáte někoho, komu byl trest domácího vězení uložen?

- Ano, znám
- Nevím, nejsem si jistý/á
- Ne, nikoho neznám

7. V České republice je nedostatečná kapacita věznic. Pokud by se více uděloval trest domácího vězení, jako jeden z druhů alternativních trestů, mohla by se snížit jejich přeplněnost. Myslíte si, že by to bylo vhodné řešení tohoto problému?

- Ano, určitě je to vhodné řešení
- Nevím, nejsem si jistý/á
- Ne, určitě existují lepší řešení než to, že by se více uděloval trest domácího vězení

8. Pobyt jednoho vězně ve věznici je poměrně finančně náročný. Jeden den vychází průměrně na 1000 Kč, kdežto jeden den ve výkonu trestu domácího vězení stojí přibližně 165 Kč. Bylo by pro Vás toto zjištění důležitým faktorem pro rozhodnutí, zda udělit trest domácího vězení či trest odnětí svobody?

- Ano, určitě bych volil/a trest domácího vězení
- Ano, spíše bych volil/a trest domácího vězení
- Nevím, je to těžké posoudit
- Ne, spíše bych nebral/a ohledy na tyto částky
- Ne, určitě bych volil/a trest odnětí svobody

9. Pokud by se ve Vašem okolí vyskytl jedinec ve výkonu trestu domácího vězení, měli byste strach o Vaši bezpečnost?

- Ano, určitě bych měl/a strach
- Ano, asi bych se bál/a
- Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím
- Ne, spíše bych se nebál/a
- Ne, myslím si, že by mi nehrozilo žádné nebezpečí

10. Pokud by se ve Vašem okolí vyskytl jedinec ve výkonu trestu domácího vězení, jaký byste měl/a k tomuto jedinci vztah?

- Můj vztah by nebyl ovlivněn tím, že je jedinec ve výkonu trestu domácího vězení
- Neutrální, nevadil by mi
- Vyhýbal/a bych se mu

11. Myslíte si, že může docházet k útěkům jedinců ve výkonu trestu domácího vězení?

- Ano, myslím si, že není dostatečné zabezpečení vůči útěkům jedinců
- Ano, myslím si, že ano, ale není to tak časté
- Nevím, nepřemýšlel/a jsem nad tím
- Ne, myslím si, že ne, i když se to může výjimečně stát
- Ne, myslím si, že je zde dostatečná kontrola

12. Myslíte si, že trest domácího vězení má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako trest odnětí svobody?

- Ano, trest domácího vězení má na odsouzeného stejný nápravný účinek jako trest odnětí svobody
- Trest domácího vězení má na odsouzeného vyšší nápravný účinek než trest odnětí svobody
- Trest odnětí svobody má na odsouzeného vyšší nápravný účinek než trest domácího vězení

13. V současné době se testují elektronické náramky, které by nahradily kontroly úředníků z Probační a mediační služby. Slyšel/a jste o této novince?

- Ano, slyšel/a, zajímám se o tuto problematiku
- Ano, slyšel/a, ale bližší informace nemám
- Ne, slyším o tom poprvé
- Ne, o tuto problematiku se nezajímám

14. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ANO, kde jste se o této novince dozvěděl/a? (Vyberte pouze jednu odpověď)

- Internet
- Škola
- Televize
- Rádio
- Známi, rodina, kamarádi
- Noviny, časopisy

15. Kdybyste se ocitl/a v situaci, že byste se provinila tím, že byste neplatil/a povinné výživné / výtržnictvím/ krádežemi, jaký typ trestu byste pro sebe volil/a?

- Trest odnětí svobody
- Trest domácího vězení

16. Pokud byste mohl/a rozhodnout o trestu pro odsouzeného, který se provinil tím, že neplatil povinné výživné/ výtržnictvím/ krádežemi, jaký typ trestu byste volil/a?

- Trest odnětí svobody
- Trest domácího vězení

17. Myslíte si, že prostřednictvím trestu domácího vězení lze dosáhnout cíle trestního práva, kterým je předcházení další trestné činnosti konkrétního pachatele?

- Ano, tohoto cíle lze dosáhnout pouze prostřednictvím trestu domácího vězení
- Tohoto cíle lze dosáhnout prostřednictvím trestu domácího vězení i trestu odnětí svobody
- Ne, tohoto cíle lze dosáhnout pouze prostřednictvím trestu odnětí svobody

18. Myslíte si, že trest domácího vězení, který je poměrně novým trestem, má šanci na udržení se v systému trestů?

- Ano, myslím si, že tento trest má budoucnost
- Spíše ano, ale jsou zde stále ještě nedostatky v systému
- Spíše ne, je zde hodně rizik
- Ne, trest domácího vězení nemůže nahradit trest odnětí svobody

Prosím o zkontrolování Vašich odpovědí.

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Lenka Sedliská